

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Έργο : «Σύμβουλος Τεχνικής Υποστήριξης της Ομάδας Χάραξης Πολιτικής στην Περιφέρεια Ηπείρου για την αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου»

Αρ. Σύμβασης : 246/29-01-2021

1ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

«Στρατηγικό Σχέδιο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου 2021-2027»

Ιωάννινα, Απρίλιος 2021

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας Περιεχομένων

Κατάλογος Πινάκων	4
Κατάλογος Σχημάτων	4
Συντομογραφίες	5
1. Εισαγωγή	7
2. Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Κοινωνική Ένταξη - καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων	8
2.1 Ευρωπαϊκές πολιτικές και κατευθύνσεις	8
2.1.1 Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων	9
2.1.2 Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί	10
2.1.3 “Housing First” - Προτεραιότητα στη Στέγαση	12
2.1.4 «Κοινές Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας»	13
2.1.5 Συστάσεις και Κατευθύνσεις για την Κοινωνική Ένταξη των ROMA	14
2.1.6 «Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιότητων»	14
2.2 Εθνικές πολιτικές για την Κοινωνική Ένταξη	15
2.2.1 Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης	15
2.2.2 Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής - Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης	16
2.2.3 Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Ρομά	18
2.2.4 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη	19
2.2.5 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία	20
2.2.6 Εθνική Στρατηγική Αποϊδρυματοποίησης	21
2.2.7 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού	22
2.2.8 Πολιτικές κοινωνικής προστασίας για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων που εφαρμόζονται στη Χώρα	23
2.3 Ευρωπαϊκά Χρηματοδοτικά εργαλεία που συμβάλλουν στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης	28
2.3.1 Προγραμματική περίοδος 2014 - 2020 – Πολιτικές και Στόχοι για την Κοινωνική Ένταξη	28
2.3.2 Προγραμματική περίοδος 2021-2027 – Πολιτικές και Στόχοι για την Κοινωνική Ένταξη	30
2.4 Πρόσφατες Κοινωνικο-Οικονομικές Εξελίξεις που επηρεάζουν το περιβάλλον του έργου – Ανάγκες ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής	36
3. Αποτύπωση υφιστάμενης κατάστασης για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην Περιφέρεια Ηπείρου	38
3.1 Δημογραφικές τάσεις και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού με κίνδυνο φτώχειας	38
3.1.1 Δημογραφικό προφίλ της Περιφέρειας Ηπείρου	38
3.1.2 Οικονομικές επιδόσεις της Περιφέρειας Ηπείρου και πληθυσμός σε συνθήκες φτώχειας	39
3.2 Τάσεις στην περιφερειακή αγορά εργασίας και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού με κίνδυνο φτώχειας	42
3.2.1 Η θέση της Περιφέρειας Ηπείρου στην αγορά εργασίας της χώρας και της ΕΕ	42

3.3	Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια Ηπείρου	44
3.3.1	Περιφερειακός Στρατηγικός Σχεδιασμός	44
3.3.2	Συντονισμός των πολιτικών κοινωνικής ένταξης σε περιφερειακό επίπεδο	47
3.3.3	Δομές και Προγράμματα κοινωνικής προστασίας στην Ήπειρο	48
4.	SWOT Ανάλυση	61
5.	Προσδιορισμός των ομάδων στόχου και κατηγοριοποίηση περιφερειακών αναγκών για την αντιμετώπιση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης	66
6.	Περιγραφή της διαδικασίας διαβούλευσης	70
7.	Προτεινόμενη στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης	73
7.1	Γενικό πλαίσιο	73
7.2	Προτεραιότητες και Στόχοι Περιφερειακής Στρατηγικής	74
7.3	Πηγές χρηματοδότησης	79

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Στόχος Πολιτικής 4 στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021 – 2027, Ταμεία χρηματοδότησης και Ειδικοί Στόχοι	31
Πίνακας 2: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων Περιφέρειας Ηπείρου Έτους 2020	44
Πίνακας 3: Στοιχεία Κοινωνικών προγραμμάτων Δήμων της Περιφέρειας Ηπείρου Έτους 2019	49
Πίνακας 4: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Περιφέρειας Ηπείρου, ανά Π.Ε., από 1/1/2020 ως 30/9/2020	50
Πίνακας 5: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Ιωαννίνων, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020	51
Πίνακας 6: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Άρτας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020	51
Πίνακας 7: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Πρέβεζας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020	52
Πίνακας 8: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Θεσπρωτίας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020	52
Πίνακας 9: Στελέχωση των Κέντρων Κοινότητας της Περιφέρειας Ηπείρου, Έτους 2020	53
Πίνακας 10: Στοιχεία των ΚΗΦΗ ανά δήμο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019	53
Πίνακας 11: Στοιχεία των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών ανά δήμο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019	54
Πίνακας 12: SWOT Ανάλυση στον τομέα της κοινωνικής συνοχής στην Ήπειρο	62
Πίνακας 13: Συστηματοποίηση προτάσεων διαβούλευσης	71
Πίνακας 14: Συσχέτιση Στρατηγικών Στόχων ΠΕΣΚΕ Ηπείρου με Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές και Θεσμούς για την Κοινωνική Ένταξη	77

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 1: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ της χώρας και της Περιφέρειας Ηπείρου, 2000-2018	40
Σχήμα 2: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ στις Π.Ε. της Περιφέρειας Ηπείρου, 2000-2018	40
Σχήμα 3: Μηνιαία εξέλιξη των εγγεγραμμένων ανέργων της Περιφέρειας Ηπείρου, 2020	44
Σχήμα 4: Κατανομή των αιτημάτων των ωφελουμένων των Κ.Κ. της Περιφέρειας Ηπείρου ανά κατηγορία, από 1/1/2020 ως 30/9/2020	51
Σχήμα 5: Στρατηγικός Σχεδιασμός Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης Ηπείρου	75

Συντομογραφίες

Συντομογραφία	Ορισμός
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
ΕΚΟ	Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΛΑΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΠΚΔ	Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΣΚΕ	Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΣΕΚΤ	Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου
Θ.Σ.	Θεματικός Στόχος
ΚΑΠΗ	Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΔΑΠ	Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΚΔΑΠ ΜΕΑ	Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης παιδιών και ατόμων με αναπηρία
ΚΔΗΦ	Κέντρο Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας
ΚΕΑ	Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης
ΚΗΦΗ	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
ΚΚ	Κέντρα Κοινότητας
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΕΚΑ	Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων & Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΚΕ	Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
ΤΕΒΑ	Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους
ΥΤΧ	Υπήκοοι Τρίτων Χωρών
NEET	Not in Education, Employment or Training

1. Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη αποτελεί το πρώτο παραδοτέο του έργου «Σύμβουλος Τεχνικής Υποστήριξης της Ομάδας Χάραξης Πολιτικής στην Περιφέρεια Ηπείρου για την αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου» σύμφωνα με την από 29/01/2021 σύμβαση ανάθεσης έργου που έχει συνάψει ο Σύμβουλος (ΕΕΟ GROUP Α.Ε.) με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου.

Βασικός στόχος του Στρατηγικού Σχεδίου (ή αλλιώς Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης - ΠΕΣΚΕ) είναι η διαφύλαξη και αναζωογόνηση του κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας Ηπείρου με την ενδυνάμωση των δημόσιων πολιτικών πρόληψης/καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των κατοίκων που διαβιούν στην Περιφέρεια και αντιμετωπίζουν αυξημένα προβλήματα διαβίωσης και κοινωνικής ένταξης. Οι βασικοί άξονες του Σχεδίου αποσκοπούν στην ορθολογική ανάπτυξη ενός πλέγματος παρεμβάσεων που θα καλύπτουν όχι μόνο τις παραδοσιακές ομάδες στόχου των προνοιακών πολιτικών, αλλά και άλλες κατηγορίες προσώπων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό ή αποκλεισμό από την αγορά εργασίας παρά την ικανότητα και διαθεσιμότητά τους για άσκηση απασχόλησης.

Το έργο διαρθρώνεται σε δύο παραδοτέα:

- 1ο παραδοτέο: «Στρατηγικό Σχέδιο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου 2021-2027»
- 2ο παραδοτέο: «Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου»

Το παρόν, 1^ο παραδοτέο του έργου, διαρθρώνεται στις ακόλουθες ενότητες:

- **Ενότητα 1:** αποτελεί την **εισαγωγή** στην παρούσα μελέτη όπου αποτυπώνονται στοιχεία σχετικά με την ταυτότητα του έργου του Συμβούλου και παράλληλα αποτελεί οδηγό στις επόμενες ενότητες του παραδοτέου.
- **Ενότητα 2:** περιλαμβάνει την παρουσίαση του **ευρύτερου περιβάλλοντος** εντός του οποίου διαμορφώνεται η ΠΕΣΚΕ Ηπείρου και ειδικότερα τις **Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές** για την Κοινωνική Ένταξη.
- **Ενότητα 3:** περιλαμβάνει την αποτύπωση της **υφιστάμενης κατάστασης** για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην Περιφέρεια Ηπείρου.
- **Ενότητα 4:** παρουσιάζεται η **διαγνωστική ανάλυση (SWOT Ανάλυση)** για την κατάσταση στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής στην Ήπειρο.
- **Ενότητα 5:** περιλαμβάνει τον **προσδιορισμό των ομάδων στόχου** της Στρατηγικής και την **κατηγοριοποίηση των αναγκών στην Ήπειρο** (για τον υπό εξέταση τομέα).
- **Ενότητα 6:** περιγράφεται η **διαδικασία της διαβούλευσης** που ακολουθήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας Στρατηγικής.
- **Ενότητα 7:** περιλαμβάνει την προτεινόμενη **Στρατηγική** (στόχευση, πηγές χρηματοδότησης κλπ.).

2. Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Κοινωνική Ένταξη - καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων

2.1 Ευρωπαϊκές πολιτικές και κατευθύνσεις

Η Ε.Ε. έχει θέσει ένα δυναμικό πλαίσιο δράσης για να διασφαλιστεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή, έτσι ώστε τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης να επιμεριστούν ευρέως σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα άτομα που βιώνουν φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό να αποκτήσουν ευκαιρίες και προοπτικές ώστε να είναι σε θέση να ζήσουν με αξιοπρέπεια και να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία.

Η Ε.Ε. είχε ήδη τοποθετήσει την καταπολέμηση της φτώχειας και την ενίσχυση της Κοινωνικής Ένταξης στο επίκεντρο της οικονομικής και κοινωνικής ατζέντας, καθώς και της ατζέντας για την απασχόληση – στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Μάλιστα στο πλαίσιο της εν λόγω στρατηγικής είχαν τεθεί οι κάτωθι στόχοι για τους ανθρώπινους πόρους:

- Το 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση
- Μείωση ποσοστού εγκατάλειψης σχολείου κάτω από 10%
- Τουλάχιστον 40% των νέων ηλικίας 30-34 να έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά 20 εκατομμύρια

Καθώς το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας 2020-2030 είναι πιθανόν να χαρακτηρίζεται από μειωμένους κρατικούς προϋπολογισμούς, οι δράσεις που θα αναληφθούν, θα πρέπει να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών ένταξης, εξακολουθώντας, παράλληλα, να αναπτύσσουν πολιτικές πρόληψης και κάλυψης συγκεκριμένων αναγκών, κατά περίπτωση όπως:

- Η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και η κοινωνική προστασία, ιδίως στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού και της αύξησης του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Η πρόσβαση στην απασχόληση και στην εκπαίδευση επιτυγχάνοντας παράλληλα και την μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και των ανισοτήτων στην εκπαίδευση.
- Η οικονομική και κοινωνική ένταξη μεταναστών και των Υπηκόων Τρίτων Χωρών
- Η καταπολέμηση των διακρίσεων, ιδιαίτερα σε βάρος των μειονοτήτων, των ατόμων με αναπηρία και των αστέγων.
- Η βελτίωση της οικονομικής ανεξαρτησίας και της ισότητας των φύλων
- Η πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών, στις υπηρεσίες δικτύου, καθώς και στις οικονομικές (βασικές τραπεζικές) και τις ενεργειακές υπηρεσίες (φωτισμός και θέρμανση).

Τα δυο τελευταία έτη (2019-2020) έχουν εισαχθεί νέες πολιτικές στην λογική της Ευρωπαϊκής παρέμβασης για την Κοινωνική Ένταξη οι οποίες αναμένεται να συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ στον τομέα πολιτικής της ενεργούς ένταξης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού κατά την νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-

2027, όπως είναι η Εγγύηση για το Παιδί και η διασφάλιση της Στέγασης. Παράλληλα η Ε.Ε. ενθαρρύνει την συνέχιση υφιστάμενων πολιτικών όπως αποϊδρυματοποίηση - ανεξάρτητη διαβίωση, πολιτικές προώθησης στην αγορά εργασίας για ΕΚΟ, προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, προσφύγων/μεταναστών, μακροχρόνια φροντίδα, ενεργός και υγιής γήρανση, κ.α.

Οι παρακάτω πολιτικές έχουν ενσωματωθεί στην φιλοσοφία των παρεμβάσεων του Στόχου Πολιτικής 4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» της περιόδου 2021-2027 και αναμένεται να εξειδικευθούν σε συγκεκριμένες δράσεις και πολιτικές που θα επιχειρήσουν να βελτιώσουν το επίπεδο κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.

Στις επόμενες υποενότητες αναλύονται συνοπτικά οι πολιτικές που προαναφέρθηκαν.

2.1.1 Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διακήρυξαν από κοινού τον **Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων**¹ (ΕΠΚΔ) στην κοινωνική διάσκεψη κορυφής για τη δίκαιη απασχόληση και την ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Γκέτεμποργκ στις 17 Νοεμβρίου 2017. Η διακήρυξη αυτή αντανάκλα την ομόφωνη υποστήριξη που παρέχουν όλα τα όργανα της ΕΕ στις αρχές και τα δικαιώματα που ορίζει ο πυλώνας. Ο πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων έχει σκοπό να εξασφαλίσει νέα και αποτελεσματικότερα δικαιώματα στους πολίτες.

Σύμφωνα με τον ΕΠΚΔ προβλέπονται συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση της **Κοινωνικής προστασία και ένταξης**, ως ακολούθως:

- **Φροντίδα και στήριξη των παιδιών:** Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε προστασία τους από τη φτώχεια. Τα παιδιά από μειονεκτικό περιβάλλον έχουν δικαίωμα σε ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών.
- **Κοινωνική προστασία:** Ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της σχέσης απασχόλησης, οι εργαζόμενοι και, υπό συγκρίσιμες συνθήκες, οι αυτοαπασχολούμενοι, έχουν δικαίωμα σε επαρκή κοινωνική προστασία.
- **Παροχές ανεργίας:** Οι άνεργοι έχουν δικαίωμα σε επαρκή στήριξη από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης με σκοπό την (επαν)ένταξή τους στην αγορά εργασίας, καθώς και σε επαρκή επιδόματα ανεργίας, εύλογης διάρκειας, σύμφωνα με τις συνεισφορές τους και τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας. Οι παροχές αυτές δεν συνιστούν αντικίνητρο για τη γρήγορη επιστροφή στην απασχόληση.
- **Ελάχιστο εισόδημα:** Κάθε άτομο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής και ικανοποιητική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου

¹ Πηγή: ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_el).

εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας.

- Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις: Οι εργαζόμενοι και οι αυτοαπασχολούμενοι που έχουν συνταξιοδοτηθεί έχουν δικαίωμα σε σύνταξη ανάλογη προς τις εισφορές τους που θα τους διασφαλίζει επαρκές εισόδημα. Γυναίκες και άνδρες έχουν ίσες ευκαιρίες για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Κάθε ηλικιωμένο άτομο έχει δικαίωμα σε πόρους που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.
- Υγειονομική περίθαλψη: Κάθε άτομο δικαιούται έγκαιρη πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική προληπτική και θεραπευτική υγειονομική περίθαλψη.
- Ένταξη ατόμων με αναπηρία: Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που τους διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, σε υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, και στην κοινωνία και σε εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.
- Μακροχρόνια φροντίδα: Κάθε άτομο δικαιούται έγκαιρη πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές μακροχρόνιες υπηρεσίες φροντίδας, ιδίως σε υπηρεσίες κατ' οίκον περίθαλψης και σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
- Στέγαση και βοήθεια για τους αστέγους: α. Τα άτομα σε κατάσταση ανάγκης έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές κατοικίες ή σε στεγαστική βοήθεια. β. Τα ευάλωτα άτομα έχουν δικαίωμα σε κατάλληλη βοήθεια και προστασία έναντι της αναγκαστικής έξωσης. γ. Στους αστέγους παρέχονται κατάλληλα καταλύματα και υπηρεσίες ώστε να διευκολυνθεί η κοινωνική τους ένταξη.
- Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες: Κάθε άτομο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές, ποιοτικές υπηρεσίες, όπως μεταξύ άλλων η ύδρευση, η αποχέτευση, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες. Στα άτομα σε κατάσταση ανάγκης, παρέχεται στήριξη για την πρόσβαση στις εν λόγω υπηρεσίες.

2.1.2 Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 24 Μαρτίου 2021 την πρώτη ολοκληρωμένη **Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού**, καθώς και πρόταση για Σύσταση του Συμβουλίου όσον αφορά στη θέσπιση **Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί**, με σκοπό την προώθηση ίσων ευκαιριών για παιδιά που απειλούνται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό². Οι δύο αυτές σημαντικές πρωτοβουλίες συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και διαμορφώθηκαν λαμβάνοντας υπόψη και τις απόψεις περισσότερων από 10.000 παιδιών στο πλαίσιο ευρείας διαβούλευσης με τη συνεργασία κορυφαίων παγκόσμιων οργανισμών για τα δικαιώματα των παιδιών.

Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού

Κάθε παιδί στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο πρέπει να απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα και να ζει απαλλαγμένο από κάθε είδους διάκριση και εκφοβισμό. Στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, η Επιτροπή αντιμετωπίζει πάγιες και

² Πηγή: ΕΥΣΕΚΤ (<http://www.esfhellas.gr>)

αναδυόμενες προκλήσεις και προτείνει συγκεκριμένες δράσεις για την προστασία, την προώθηση και την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των παιδιών σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο. Η στρατηγική αποτελείται από έξι (6) θεματικούς τομείς:

- i. Ενδυνάμωση των παιδιών ως ενεργοί πολίτες και μέλη δημοκρατικών κοινωνιών
- ii. Το δικαίωμα των παιδιών να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους ανεξάρτητα από το κοινωνικό τους υπόβαθρο
- iii. Το δικαίωμα των παιδιών να είναι απαλλαγμένα από τη βία
- iv. Το δικαίωμα των παιδιών στη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη
- v. Το δικαίωμα των παιδιών να πλοηγούνται με ασφάλεια στο ψηφιακό περιβάλλον και να αξιοποιούν τις ευκαιρίες του
- vi. Τα δικαιώματα των παιδιών είναι καθολικά και η ΕΕ ενισχύει τη δέσμευσή της για προστασία, προώθηση και εκπλήρωση αυτών των δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί

Το 2019, σχεδόν 18 εκατομμύρια παιδιά στην ΕΕ (22,2% του παιδικού πληθυσμού) ζούσαν σε νοικοκυριά με κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Οι συνθήκες αυτές οδηγούν σε έναν διαγενεακό φαύλο κύκλο μειονεξίας με βαθιές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στα παιδιά.

Κατά την ανακοίνωση των πολιτικών κατευθυντήριων γραμμών για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2019-2024, η Πρόεδρος της Επιτροπής Ursula Von der Leyen ανακοίνωσε τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, που στοχεύει να σπάσει αυτόν τον κύκλο, διασφαλίζοντας ότι «κάθε παιδί στην Ευρώπη που κινδυνεύει από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό έχει πρόσβαση στα πιο βασικά δικαιώματα όπως η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση». Για την επίτευξη αυτού του στόχου, και βάσει μιας εκτεταμένης διαδικασίας διαβούλευσης, η πρόταση συνιστά στα κράτη μέλη να αναπτύξουν μέτρα στήριξης σε παιδιά, κάτω των 18 ετών, που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο πλαίσιο αυτό η αναθεωρημένη πρόταση του Κανονισμού του ΕΚΤ+ για την περίοδο 2021 - 2027, περιλαμβάνει μια νέα απαίτηση για την θεματική συγκέντρωση τουλάχιστον 5% των πόρων του ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας. Με τον τρόπο αυτό το ΕΚΤ+ δύναται να υποστηρίξει δράσεις που συμβάλλουν στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής "Εγγύηση για το Παιδί" στους παρακάτω πέντε τομείς:

- α) δωρεάν υγειονομική περίθαλψη
- β) δωρεάν εκπαίδευση
- γ) δωρεάν προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα
- δ) αξιοπρεπή στέγαση, και
- ε) επαρκή διατροφή

Οι κύριες ομάδες στόχου παιδιών που ανήκουν στις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού είναι:

α) Παιδιά που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση

β) Παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα

γ) Παιδιά πρόσφατων μεταναστών και προσφύγων, και

δ) Παιδιά με αναπηρίες και παιδιά με ειδικές ανάγκες

Επιπρόσθετα, παιδιά αυξημένου κινδύνου είναι:

- Παιδιά φτωχών νοικοκυριών ή χαμηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης
- Παιδιά που ζουν σε μονογονεϊκά νοικοκυριά
- Παιδιά υπό εναλλακτική φροντίδα (παιδιά σε ιδρύματα και δομές κλειστού τύπου, υπό αναδοχή ή την κηδεμονία άλλων εκτός των φυσικών γονέων, κτλ)
- Παιδιά Ρομά, πρόσφυγες, μετανάστες
- Παιδιά με ειδικές ανάγκες ή αναπηρίες
- Άστεγα παιδιά, παιδιά του δρόμου
- Παιδιά φυλακισμένων γονέων
- Εγκυμονούσες έφηβες
- Παιδιά από οικογένειες με ιστορικό κατάχρησης ουσιών
- Παιδιά από οικογένειες με γονείς που χρήζουν υποστήριξη (γονείς με σοβαρές ασθένειες, ψυχικά ασθενείς, κατάκοιτοι, ΑμεΑ, κτλ).

2.1.3 “Housing First” - Προτεραιότητα στη Στέγαση

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της στεγαστικής κάλυψης ως πρωταρχικό στάδιο στην διαδικασία της κοινωνικής ένταξης με την πολιτική “**Housing First**” η οποία έχει εισαχθεί στην ατζέντα του σχεδιασμού παρεμβάσεων στο πλαίσιο των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη.³

Τα άτομα που στερούνται στέγασης, εκτός από άλλες ανάγκες υποστήριξης, συχνά στερούνται κοινωνικής υποστήριξης (όπως βοήθεια από φίλους ή οικογένεια) και δεν είναι μέρος μιας κοινότητας ως εκ τούτου η επίλυση του προβλήματος στέγασης είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία όλων των συναφών παρεμβάσεων επανένταξης.

Το “Housing First” φαίνεται να είναι η μόνη προσέγγιση, παγκοσμίως που είναι αποτελεσματική σε 70-90% στον τομέα της στεγαστικής αρωγής για ευπαθείς ομάδες και της επιτυχούς κοινωνικής τους ένταξης.

Η προώθηση της στρατηγικής “Housing First” αφορά σε άτομα που αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης ή που κινδυνεύουν να γίνουν άστεγα όπως άτομα που διαβιούν σε ιδρύματα (ψυχικά ασθενείς, άτομα με αναπηρίες, ηλικιωμένοι), σε δομές προστασίας παιδιών, σε πρόχειρες κατασκευές σε καταυλισμούς όπως οι Ρομά, σε πρόσφατα αποφυλακισμένους, σε άτομα που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, ή απειλούνται από φτώχεια,

3 Πηγή: ΕΥΣΕΚΤ, ΕΕ, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

φοιτητές από οικογένειες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, μετανάστες – πρόσφυγες, κλπ.

Η στεγαστική παρέμβαση, σύμφωνα με τις συστάσεις της ΕΕ, οφείλει να διέπεται από παροχή ή υποστήριξη στεγαστικής αρωγής, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των ωφελουμένων και μία ευρεία δέσμη υπηρεσιών την κοινωνική τους ένταξη και ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα και να υποστηρίζονται με δράσεις προώθησης στην απασχόληση για τον εργασιακά ενεργό πληθυσμό.

Η παροχή κοινωνικής κατοικίας για ευπαθείς ομάδες οφείλει να συνοδεύεται από μια σειρά ενεργητικών και υποστηρικτικών δράσεων όπως η κατάρτιση, η προώθηση στην απασχόληση, η δια βίου μάθηση, η συμβουλευτική, όπου χρειάζεται, κλπ, έτσι ώστε οι ωφελούμενοι να ενταχθούν αποτελεσματικά στην διαδικασία της κοινωνικής ένταξης και της απασχόλησης.

2.1.4 «Κοινές Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας»

Στις Κατευθυντήριες Γραμμές ο όρος «υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» ή «φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» αναφέρεται στο φάσμα των υπηρεσιών που δίνουν στα άτομα τη δυνατότητα να ζουν στην τοπική κοινότητα και, στην περίπτωση των παιδιών, να μεγαλώνουν σε ένα οικογενειακό περιβάλλον αντί σε ίδρυμα.

Επίσης, η αποϊδρυματοποίηση νοείται ως μια διαδικασία μετάβασης η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξατομικευμένων υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποσκοπούν στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης, και τη μεταφορά των πόρων από τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα,
- το προγραμματισμένο κλείσιμο ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας όπου ζουν παιδιά, άτομα με αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας) και ηλικιωμένα άτομα, απομονωμένα από την κοινωνία, με ανεπαρκή πρότυπα φροντίδας και υποστήριξης, και όπου συχνά τους στερούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους,
- την πλήρη προσβασιμότητα και διαθεσιμότητα των συμβατικών υπηρεσιών όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία και οι μεταφορές, σε όλα τα παιδιά και τους ενήλικους με ανάγκες υποστήριξης.

Στόχος της αποϊδρυματοποίησης είναι: α) το κλείσιμο των ιδρυμάτων, β) η ανάπτυξη υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας και γ) η πρόσβαση σε όλους στις συμβατικές υπηρεσίες (συμβατικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς).

Σύμφωνα με τις ανωτέρω Κατευθυντήριες Γραμμές, οι δράσεις αποϊδρυματοποίησης θα πρέπει να συνδέονται με την εκπόνηση εθνικής στρατηγικής για την αποϊδρυματοποίηση και την κατάρτιση σχετικού σχεδίου δράσης.

Οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας συμπεριλαμβάνουν:

- τις συμβατικές υπηρεσίες (π.χ. στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, απασχόληση, πολιτισμό και αναψυχή) στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι ανεξάρτητα από τη φύση της μειωμένης τους ικανότητας ή του επιπέδου υποστήριξης που χρειάζονται.
- εξειδικευμένες υπηρεσίες, όπως προσωπική βοήθεια για τα άτομα με αναπηρία, προσωρινή φροντίδα, κ.ά.. Ο όρος περιλαμβάνει την παροχή οικογενειακής φροντίδας ή οικογενειακού τύπου φροντίδας για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της φροντίδας που υποκαθιστά την οικογένεια και προληπτικών μέτρων για την έγκαιρη παρέμβαση και την οικογενειακή στήριξη.

2.1.5 Συστάσεις και Κατευθύνσεις για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

Η προγραμματική περίοδος 2021-2027 ενισχύει τη σημασία της χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ για την αντιμετώπιση προκλήσεων που σχετίζονται με την ισότητα και την ένταξη των Ρομά, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη όχι μόνο να προγραμματίσουν συγκεκριμένα μέτρα, αλλά και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους. Είναι σημαντικό να ευθυγραμμιστεί πλήρως ο επόμενος προγραμματισμός των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ με τις νέες προκλήσεις και προτεραιότητες που καθορίζονται στο νέο Στρατηγικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους Ρομά για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή για το 2020-2030.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χρηματοδότηση δράσεων στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ με σκοπό την στήριξη και κοινωνική ένταξη του πληθυσμού των Ρομά περιλαμβάνουν:

- Συμπερίληψη των Ρομά στην γενική εκπαίδευση, την αγορά εργασίας, τη στέγαση και την κοινωνία γενικότερα.
- Ρητή αλλά όχι αποκλειστική στόχευση διασφαλίζοντας ότι οι παρεμβάσεις φτάνουν στους Ρομά αλλά και σε άλλες κοινότητες με παρόμοια μειονεκτήματα.
- Πολυδιάστατη ολοκληρωμένη προσέγγιση μέσω συνδυασμού επενδύσεων.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων.

2.1.6 «Ευρωπαϊκή Ατζέντα Δεξιοτήτων»

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τη νέα Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τις Δεξιότητες (New European Skills Agenda) καθώς στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης απαιτείται μια επανάσταση έτσι ώστε οι πολίτες να μπορούν να κινηθούν ομαλά κατά τη μεταβατική περίοδο στην ψηφιακή οικονομία και για την ανάκαμψη από την πανδημία COVID 19.

Η νέα Ευρωπαϊκή «Ατζέντα Δεξιοτήτων» αποτελείται από 12 δράσεις που συνδέονται με τις βασικές αρχές ενός «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τις Δεξιότητες», δηλαδή α) Προώθηση μιας κουλτούρας δια βίου μάθησης για όλους, β) Οικοδόμηση ισχυρών συνεργασιών δεξιοτήτων, γ) Παρακολούθηση προσφορά / ζήτηση δεξιοτήτων και πρόβλεψη αναγκών δεξιοτήτων και δ) καταπολέμηση των διακρίσεων και για την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες.

Στο ίδιο πνεύμα στις αρχές του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με «Μια ισχυρή Ευρώπη για δίκαιες μεταβάσεις», σύμφωνα με την οποία όλοι οι Ευρωπαίοι πρέπει να διαθέτουν τις ίδιες ευκαιρίες να προσδεύσουν και αναγνωρίζεται ότι «Οι δεξιότητες έχουν κομβική σημασία για το μέλλον» με βάση και το εύρημα ότι διαφορά ύψους 28% χωρίζει τα ποσοστά απασχόλησης των εργαζομένων χαμηλής και υψηλής ειδίκευσης. Σημειώνεται ότι το μισό εργατικό δυναμικό σήμερα θα χρειαστεί να επικαιροποιήσει τις δεξιότητές του εντός της επόμενης πενταετίας ενώ ένας υπερβολικά μεγάλος αριθμός νέων ιδιαίτερα από ευάλωτες ομάδες δεν διαθέτει βασικές και ψηφιακές δεξιότητες και πολύ λίγοι έχουν την ευκαιρία να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος μετά το πέρας των σχολικών σπουδών τους. Η ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση προωθούν την ισότητα ευκαιριών και μπορούν να σπάσουν τον κύκλο των χαμηλών επιδόσεων.

Τα κράτη μέλη πρέπει να προσαρμόσουν τα εθνικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλη την Ευρώπη για να παρέχουν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση από νεαρή ηλικία, χωρίς αποκλεισμούς, και να υποστηρίξουν τους πολίτες, καθώς αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη συνεχή επιμόρφωσή τους κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Σημειώνεται δε, ότι μόνον 1 στους 25 εργαζομένους χαμηλής ειδίκευσης συμμετέχει σε διά βίου μάθηση.

2.2 Εθνικές πολιτικές για την Κοινωνική Ένταξη

Στην παρούσα ενότητα με βάση τις ευρωπαϊκές πολιτικές και κατευθύνσεις στον τομέα της κοινωνικής ένταξης εξειδικεύονται Εθνικές Πολιτικές και Στρατηγικές για την Κοινωνική Ένταξη, την καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού.

2.2.1 Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ), αρχικά εκπονήθηκε το 2015 και εξειδικεύτηκε με τη σχετική μελέτη «Εξειδίκευση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την Κοινωνική Ένταξη» ενώ επικαιροποιήθηκε το 2018.

Όραμα της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης:

- Άμβλυνση των ανισοτήτων με έμφαση στην αποτελεσματική προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Εκσυγχρονισμός των δημόσιων πολιτικών ένταξης με έμφαση στον ενεργητικό χαρακτήρα των μέτρων και την αναπτυξιακή διάσταση των κοινωνικών δαπανών
- Αναβάθμιση του πλαισίου συνεργασίας κράτους, κοινωνίας των πολιτών και αγοράς με έμφαση στην δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού

Σε ότι αφορά την αρχιτεκτονική της Στρατηγικής διαρθρώθηκε σε τέσσερα (4) επίπεδα ως ακολούθως: Α. Πυλώνες, Β. Επιχειρησιακοί Άξονες, Γ. Προτεραιότητες Πολιτικής, Δ. Θεματικά Μέτρα.

Συνοπτικά αναφέρεται ότι:

- Οι Πυλώνες της ΕΣΚΕ περιλαμβάνουν:
  - ο ΠΥΛΩΝΑΣ 1 «Καταπολέμηση της φτώχειας»
  - ο ΠΥΛΩΝΑΣ 2 «Πρόσβαση σε υπηρεσίες»
  - ο ΠΥΛΩΝΑΣ 3 «Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς»
- Οι Επιχειρησιακοί Άξονες ΕΣΚΕ περιλαμβάνουν:
  - ο Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2)
  - ο Πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2)
  - ο Προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων (Πυλώνας 1 / Πυλώνας 2 / Πυλώνας 3)
  - ο Καλή διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης

Η Στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου για την Κοινωνική Ένταξη που εκπονήθηκε το 2014, είχε συνάφεια και συνέβαλλε στους στόχους της προαναφερθείσας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη.

Την παρούσα περίοδο (αρχές 2021) η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης βρίσκεται σε στάδιο επικαιροποίησης εκ νέου, καθώς αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση⁴ για τη Χώρα στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

2.2.2 Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής - Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης

Ο Εθνικός Μηχανισμός θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4445/2016 όπως κωδικοποιήθηκε από το Νόμο 4486/2017. Σύμφωνα με αυτόν ως «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής» (Εθνικός Μηχανισμός), ορίζεται ο ενιαίος οργανικός σχηματισμός, ο οποίος έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό, την ενημέρωση, το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση οριζόντιων συνεκτικών πολυτομεακών πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής συνοχής και δρα συνεκτικά μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των λοιπών Υπουργείων, που ασκούν Κοινωνική πολιτική, χωρίς να μεταβάλλει τις αρμοδιότητες τους ως προς την υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της πολιτικής αυτής.

Ο Εθνικός Μηχανισμός:

- διαπιστώνει τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών
- συντονίζει τη χάραξη πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και συνοχής
- παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή τους

⁴ «Υπαρξη και εφαρμογή Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας (National strategic policy framework for social inclusion and poverty reduction)»

- προσδιορίζει τις προτεραιότητες της Κοινωνικής αλληλεγγύης με βάση τις εκάστοτε έκτακτες ανάγκες
- συμβάλλει στην ενίσχυση της πληροφόρησης, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας
- τεκμηριώνει και εξειδικεύει πολιτικές και δράσεις, με γνώμονα τα σωρευτικά χαρακτηριστικά των ατόμων, που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και
- σχεδιάζει, εποπτεύει και αξιολογεί το θεσμικό πλαίσιο της πλήρους Εθνικής εφαρμογής του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (εδάφιο 2.5.3, παρ. Γ, άρθρο 3 του ν. 4336/2015, Α' 94).

Επίσης, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος νόμου προσδιορίζεται το «Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα» (Ε.ΓΠ.Σ.) το οποίο αποτελεί το πληροφοριακό σύστημα, στο οποίο καταχωρίζονται δεδομένα, αναφορές και στατιστικά στοιχεία, που αφορούν σε πολιτικές Κοινωνικής Ένταξης, Κοινωνικής Προστασίας και Κοινωνικής συνοχής, με σκοπό την παρακολούθηση των κοινωνικών πολιτικών, των προτεραιοτήτων της ΕΣΚΕ και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των συναφών παρεμβάσεων σε κυβερνητικό και αυτοδιοικητικό επίπεδο.

Σε ότι αφορά τη διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού περιλαμβάνει το Κυβερνητικό επίπεδο (όπου την ευθύνη συντονισμού έχει το Υπουργείο Εργασίας) και το αυτοδιοικητικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών και τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Ν.4445/2016 (άρθρα 13, 14), σε ότι αφορά το αυτοδιοικητικό επίπεδο λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού:

- Η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της κάθε Περιφέρειας είναι αρμόδια για (συνολικά):
  - την κατηγοριοποίηση, ιεράρχηση και επεξεργασία παρεμβάσεων, προτάσεων και επιμέρους αναγκών
  - τη διατύπωση εισηγητικών προτάσεων για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών και την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο για έγκριση,
  - τη σύνταξη της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την παρακολούθησης της εφαρμογής της
  - το συντονισμό και υποστήριξη των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης,
  - τη διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το Ε.ΓΠ.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού
  - τη σύνταξη και υποβολή ετήσιας έκθεσης προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ. Εργασίας που εποπτεύουν τον Εθνικό Μηχανισμό.

- Στην έδρα κάθε Περιφέρειας συνιστάται Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης η λειτουργία του οποίου αποσκοπεί:
  - ο στην αποτελεσματική παρακολούθηση και το συντονισμό των στόχων, οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ)
  - ο στην ανάδειξη τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης
  - ο στη διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη
  - ο στην αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2.2.3 Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Ρομά

Την παρούσα περίοδο (2021) βρίσκεται σε εξέλιξη η εκπόνηση της εθνική στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη των Ρομά 2021 -2027. Η νέα εθνική στρατηγική για την ενσωμάτωση, την ισότητα και τη συμμετοχή των Ρομά και το συνοδευόμενο από αυτήν σχέδιο δράσης θα περιέχουν:

- Δράσεις μέτρα για την ενσωμάτωση των Ρομά, στους τομείς της στέγασης, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της υγείας, μέτρα για την ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά και την πρόληψη και εξάλειψη των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού, λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των νέων Ρομά με μετρήσιμα ορόσημα και στόχους.
- Θεσμικές και διοικητικές ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της παρακολούθησης, αξιολόγησης και επανεξέτασης των μέτρων και δράσεων που αφορούν στους Ρομά,.
- Τις αναγκαίες ρυθμίσεις που θα διασφαλίσουν ότι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των μέτρων είναι σε στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά και με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η νέα Εθνική Στρατηγική θα καλύψει την απαίτηση μέσω του σχεδιασμού των πλέον κατάλληλων μέτρων και ενεργειών καταπολέμησης των διακρίσεων, καθώς και προαγωγής της κοινωνικής ένταξη μέσω ενός ολιστικού σχεδίου δηλαδή που αφορά τους βασικούς τομείς που καθορίζουν την κοινωνική ένταξη όπως είναι η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία, η απασχόληση.

Σημειώνεται επίσης, ότι με βάση το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021 (της Ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά) οι τομείς πολιτικής προτεραιότητας και οι επιμέρους δράσεις είχαν ως ακολούθως:

Α. Στέγαση –Υποδομές

Βασικό Άξονα πολιτικής της Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά αποτελεί η στέγαση, καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής και αξιοπρέπειας κάθε ανθρώπου. Σύμφωνα με τη χαρτογράφηση της Ειδικής Γραμματείας καθώς και με πρόσφατες μελέτες στη χώρα, ένα σημαντικό ποσοστό το πληθυσμού Ρομά διαμένει σε εξαιρετικά ακατάλληλες στεγαστικές συνθήκες σε πρόχειρα καταλύματα – παραπήγματα, με ελλιπή πρόσβαση σε ηλεκτρικό ρεύμα, πόσιμο και τρεχούμενο νερό, σε περιοχές χωρίς στοιχειώδεις υποδομές οδοποιίας περιορισμένη αποκομιδή απορριμμάτων και μη – σύνδεση στα δίκτυα κοινής ωφέλειας.

Δράσεις του συγκεκριμένου τομέα:

- Οργανωμένοι χώροι προσωρινής μετεγκατάστασης
- Υποδομές και Αντικατάσταση παραπηγμάτων με οικισμούς
- Επιδότηση Ενοικίου

Β. Εκπαίδευση

Δράσεις του συγκεκριμένου τομέα:

- Πιλοτική Παρέμβαση Ενίσχυσης 47 σχολικών μονάδων
- Πρόγραμμα: «Ένταξη και Εκπαίδευση Παιδιών Ρομά»
- Πρόγραμμα: «Υποστήριξη των κοινοτήτων Ρομά για αύξηση της συμμετοχής παιδιών και εφήβων Ρομά στην εκπαίδευση, καταπολέμησης της σχολικής διαρροής μέσω παροχής υποστηρικτικών δράσεων ενός της κοινότητας και υποστήριξης των σχολικών μονάδων και των στελεχών της εκπαίδευσης»

Γ. Απασχόληση

Δράσεις του συγκεκριμένου τομέα:

- Δημιουργία νέων επιχειρήσεων
- Πρόγραμμα επιδότησης νέων θέσεων εργασίας
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των Ρομά
- Υποστήριξη και Συμβουλευτική για ευκαιρίες απασχόλησης και ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω ειδικών δομών ή της διερεύνησης των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας
- Διοργάνωση Συναντήσεων για την προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Δ. Δημόσια Υγεία

Δράσεις του συγκεκριμένου τομέα:

- Βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης
- Εμβολιασμοί – Προληπτική Ιατρική

2.2.4 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη

Τον Ιούλιο του 2019 δημοσιεύτηκε από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, η οποία συνδέεται με τον τομέα της μετανάστευσης.

Οι βασικές κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής είναι:

- Η ένταξη δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των αιτούντων αυτής οι οποίοι διαμένουν προσωρινά στη χώρα ή/και θα παραμείνουν σε αυτήν μετά την αναγνώριση του καθεστώτος προστασίας τους με στόχο την ομαλή είσοδό τους στην ελληνική κοινωνία
- Η διευκόλυνση της επιστροφής στη νομιμότητα των μεταναστών και των μεταναστριών, οι οποίοι λόγω της οικονομικής κρίσης αδυνατούν να διατηρήσουν το καθεστώς νόμιμης διαμονής, με απώτερο σκοπό την ολοκλήρωση της ένταξής τους στη Χώρα
- Η ενίσχυση του ρόλου της Αυτοδιοίκησης, ως αναπόσπαστου συνδιαμορφωτή των πολιτικών ένταξης και ως βασικού εκτελεστικού μηχανισμού κατά την εφαρμογή τους, καθώς και η δημιουργία και εξασφάλιση ενός ευνοϊκού πλαισίου για τη συμμετοχή δήμων και περιφερειών στη διαδικασία ένταξης
- Η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής αλλά και της ευρύτερης κοινής γνώμης αναφορικά με τη σημασία της ένταξης πολιτών τρίτων χωρών, ενισχύοντας το θετικό πρόσημο της ενσωμάτωσης και τα σημαντικά οφέλη της για την ελληνική πολιτεία και κοινωνία, διασφαλίζοντας παράλληλα, την κοινωνική συνοχή
- Η δημιουργία ενός κοινού συντονιστικού πλαισίου, οριζόντιου χαρακτήρα, το οποίο θα διαπνέει τις δράσεις όλων των εμπλεκόμενων στην ένταξη κρατικών φορέων με στόχο τη συνοχή της πολιτικής ένταξης καθώς και την ενίσχυση της επίδρασης των σχεδιαζόμενων δράσεων
- Ο συντονισμός και η συνεργασία με διακρατικούς, διεθνείς και ιδιωτικούς φορείς καθώς και της Κοινωνίας των Πολιτών με απώτερο σκοπό την συνοχή και τη συμπληρωματικότητα της διαδικασίας ένταξης
- Ο εκσυγχρονισμός της διαδικασίας χορήγησης αδειών διαμονής και καθεστώτος διεθνούς προστασίας, ακολουθώντας τους εθνικούς στόχους για το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, σε συστοιχία με τη Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020.
- Η έγκαιρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση μεταναστών και μεταναστριών σχετικά με τις νέες εθνικές εξελίξεις στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής, των εθνικών και τοπικών δράσεων και των προγραμμάτων από τις οποίες μπορούν να ωφεληθούν, καθώς και των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο της ένταξής και της συμμετοχής τους στην ελληνική πολιτεία και κοινωνία.

2.2.5 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Εντός του 2020 ολοκληρώθηκε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία⁵ το οποίο αποτελεί έναν 'οδικό χάρτη' που παρέχει ένα σαφές, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο δράσης κυρίως για την περίοδο 2020-2023. Ταυτόχρονα, καταγράφονται δράσεις με πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης.

Οι δράσεις του εν λόγω Σχεδίου Δράσης εντάσσονται σε έξι Πυλώνες και τριάντα Στόχους. Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση:

Πυλώνας Ι: Το Κράτος στην υπηρεσία του Ατόμου με Αναπηρία

⁵ Πηγή: <http://www.opengov.gr/ypep/> «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία»

Στόχος 1: Ενεργοποίηση και λειτουργία του δικτύου του Συντονιστικού Μηχανισμού του ν. 4488/2017 για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία σε όλη την Επικράτεια/ Στόχος 2: Σύσταση Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας / Στόχος 3: Κωδικοποίηση Εθνικής Νομοθεσίας για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία / Στόχος 4: Αναβάθμιση της λειτουργίας του Μηχανισμού Αξιολόγησης Αναπηρίας / Στόχος 5: Ένταξη της Ηλεκτρονικής Κάρτας Αναπηρίας στην καθημερινότητα του Πολίτη / Στόχος 6: Περισσότερες προσβάσιμες υπηρεσίες στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) / Στόχος 7: Συλλογή και αξιοποίηση δεδομένων στη χάραξη δημόσιας πολιτικής για την αναπηρία

Πυλώνας II: Προστασία των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία

Στόχος 8: Ισότητα και Μη-Διάκριση / Στόχος 9: Γυναίκες με Αναπηρία / Στόχος 10: Παιδιά με Αναπηρία και Στήριξη της Οικογένειας / Στόχος 11: Ανεξάρτητη Διαβίωση / Στόχος 12: Εκπαίδευση και Κατάρτιση για όλους / Στόχος 13: Ποιοτική Δημόσια Υγεία για όλους / Στόχος 14: Εργασία και Απασχόληση για όλους / Στόχος 15: Ικανοποιητικό Επίπεδο Διαβίωσης και Κοινωνικής Προστασίας / Στόχος 16: Ισότιμη Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη / Στόχος 17: Προστασία και Ασφάλεια σε καταστάσεις κινδύνου και εκτάκτου ανάγκης / Στόχος 18: Ελευθερία, Ασφάλεια και Προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας / Στόχος 19: Προστασία Πολιτών Τρίτων Χωρών και Ασυνόδευτων Ανηλίκων

Πυλώνας III: Προσβασιμότητα

Στόχος 20: Προσβασιμότητα στο Φυσικό και Δομημένο Περιβάλλον / Στόχος 21: Προσβασιμότητα στις Μεταφορές και Κινητικότητα του Ατόμου / Στόχος 22: Προσβασιμότητα σε Αγαθά και Υπηρεσίες / Στόχος 23: Ψηφιακή Προσβασιμότητα / Στόχος 24: Επικοινωνία, Ενημέρωση, Πρόσβαση στην Πληροφόρηση

Πυλώνας IV: Συμμετοχή σε κάθε έκφραση της ζωής

Στόχος 25: Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό / Στόχος 26: Συμμετοχή στον πολιτικό και δημόσιο βίο

Πυλώνας V: Ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και της Δημόσιας Διοίκησης

Στόχος 27: Αφύπνιση της κοινωνίας / Στόχος 28: Ευαισθητοποίηση και Κατάρτιση της Δημόσιας Διοίκησης

Πυλώνας VI: Συνέργεια και Ανάπτυξη

Στόχος 29: Συνεργασία: Για τα Άτομα με Αναπηρία Με τα Άτομα με Αναπηρία/ Στόχος 30: Προσβάσιμος Τουρισμός

2.2.6 Εθνική Στρατηγική Αποϊδρυματοποίησης

Η εν λόγω Στρατηγική προβλέπεται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (και ειδικότερα στον στόχο για την ανεξάρτητη διαβίωση), εκπονείται σε συνεργασία με την EASPD⁶ και βασίζεται στις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της ένταξης, της καταπολέμησης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής και στο δικαίωμα λήψης υποστήριξης σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες

⁶ European Association of Service Providers of Persons with Disabilities

και χαρακτηριστικά των ωφελουμένων. Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Αποϊδρυματοποίηση περιλαμβάνεται η εκπόνηση σχεδίου δράσης για την εφαρμογής της, προβλέποντας μέτρα για την αυτόνομη διαβίωση και την πρώιμη παρέμβαση για παιδιά με αναπηρία.

2.2.7 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού»⁷ το οποίο εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, περιλαμβάνει επτά (7) άξονες υψηλής προτεραιότητας, ως ακολούθως:

- Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά
- Προστασία των παιδιών στο πλαίσιο των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών
- Διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην υγεία
- Δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό και αθλητισμό
- Παιδική προστασία στην κοινότητα – αποϊδρυματοποίηση
- Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά
- Οριζόντια δράση για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες

Μεταξύ των νέων δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου περιλαμβάνονται:

- Η **επιδότηση στέγης**, σε πρώτη φάση, για 340.000 οικογένειες από το 2019.
- Η **παροχή υπηρεσιών οδοντιατρικής πρόληψης και περίθαλψης** σε παιδιά μέχρι και 18 ετών, με κάλυψη από τον ΕΟΠΥΥ (ύψους 40 εκατ. ευρώ) από το 2019, μέσα από τη συνεργασία με ιδιώτες οδοντιάτρους.
- Η **δημιουργία 100 Κέντρων Στήριξης Οικογένειας**, συνδεδεμένων με τα Κέντρα Κοινότητας για την έμπρακτη στήριξη γονέων και παιδιών στα προβλήματα της καθημερινότητάς τους.
- Η **αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου**, με ρυθμίσεις μεταξύ άλλων για **ζητήματα επιμέλειας τέκνων μετά το διαζύγιο**.
- Η **άρση οικονομικών επιβαρύνσεων των οικογενειών στον τομέα της Ειδικής Αγωγής**, με αλλαγή του σημερινού συστήματος της προπληρωμής από τους γονείς και την υποβολή της δαπάνης στον ΕΟΠΥΥ.
- Η εφαρμογή **προγράμματος αποϊδρυματοποίησης για Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)**.
- Η **ανάπτυξη νέων δημόσιων δομών παιδοψυχιατρικής φροντίδας**, με δημιουργία και στελέχωση νέων παιδοψυχιατρικών κλινικών και Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας Παιδιών-Εφήβων.

⁷ Πηγή: <https://government.gov.gr/ethniko-schedio-drasis-gia-ta-dikeomata-tou-pediou/>

- **Η δράση για τα παιδιά έκλειστων γονέων** (για τη διατήρηση της επικοινωνίας και επαφής των παιδιών με τους γονείς τους).

2.2.8 Πολιτικές κοινωνικής προστασίας για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων που εφαρμόζονται στη Χώρα

Για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, λαμβάνει χώρα μια σειρά παρεμβάσεων που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο. Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση αυτών.

Στον τομέα της κοινωνικής μέριμνας

- Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα: Η εφαρμογή του προγράμματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος/πρώην «Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ)», αρμοδιότητας της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (άρ.235 του Ν.4389/2016 (ΦΕΚ 94 τ. Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν.4445/2016 (ΦΕΚ 236 τ. Α') και της υπ'άρ.Γ.Δ.5οικ.2961-10 ΚΥΑ (ΦΕΚ 128 τ. Β')⁸ ξεκίνησε από 01- 02-2017. Πρόκειται για ένα προνοιακό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το οποίο απευθύνεται σε νοικοκυριά που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Το πρόγραμμα βασίζεται σε τρεις πυλώνες: α) την εισοδηματική ενίσχυση, β) τη διασύνδεση με υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, και γ) τη διασύνδεση με υπηρεσίες ενεργοποίησης που στοχεύουν στην ένταξη ή επανένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική επανένταξη.
- Επίδομα Γέννησης. Το επίδομα γέννησης⁹ συνιστά εκδήλωση της μέριμνας της Πολιτείας για την ελληνική οικογένεια και την λήψη πρωτοβουλιών εκ μέρους του Κράτους, για τη χάραξη και την υλοποίηση μέτρων δημογραφικής πολιτικής. Η θέσπιση του επιδόματος γέννησης ενισχύει την οικογενειακή και κοινωνική συνοχή, η οποία έχει δεχθεί ισχυρό πλήγμα κατά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Ισχύει από 1-1-2020 για κάθε παιδί που γεννήθηκε εν ζωή στην Ελλάδα.
- ΤΕΒΑ. Το εν λόγω Ταμείο χρηματοδοτεί το Πρόγραμμα για την άμεση επισιτιστική βοήθεια/υλική συνδρομή σε φτωχές οικογένειες και ωφελούμενους. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας (Οκτωβρίου 2020) από το πρόγραμμα πανελλαδικά ωφελούνται 250.000 οικογένειες που αριθμούν συνολικά 400.000 ωφελούμενους (άτομα ακραίας φτώχειας) και οι οποίοι λαμβάνουν ποιοτική επισιτιστική βοήθεια. Συγκεκριμένα, μέχρι τον 10ο μήνα του 2020 το ΤΕΒΑ μέσω των 57 Κοινωνικών Συμπράξεων (Δήμων / Περιφερειών) και 600 εταίρων, λειτουργεί 600 σημεία διανομής για 80 διαφορετικά είδη τροφίμων και 30 είδη βασικής υλικής συνδρομής σε όλη τη χώρα. Πραγματοποιεί 25 διανομές μηνιαίως ανεξαρτήτως περιοριστικών μέτρων λόγω COVID-19 (διανομές κατ' οίκον, κατόπιν ραντεβού, drive through κλπ). Ο συνολικός προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 330,5 εκατ. ευρώ), το 70% του οποίου έχει συμβασιοποιηθεί και αναμένεται να απορροφηθεί μέχρι το τέλος του 2021.

⁸ Πηγή: Επικαιροποιημένη Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (Οκτώβριος 2018)

⁹ Πηγή: ΟΠΕΚΑ (Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων & Κοινωνικής Αλληλεγγύης)

- Επίδομα τέκνου. Το «Επίδομα Παιδιού»¹⁰ θεσπίστηκε με βάση το άρθρο 214 του νόμου 451/2018, καταβάλλεται από 1/1/2018 και αντικαθιστά το Ενιαίο Επίδομα Στήριξης Τέκνων και το Ειδικό Επίδομα Τριτέκνων – Πολυτέκνων. Το εν λόγω επίδομα χορηγείται από τον ΟΠΕΚΑ και καταβάλλεται λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των εξαρτώμενων τέκνων και το λεγόμενο «ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα» κατά τα πρότυπα του Ενιαίου Επιδόματος Στήριξης Τέκνων.
- Κοινωνικό μέρισμα. Πρόκειται για εφάπαξ εισοδηματική ενίσχυση η οποία προέρχεται από το πρωτογενές πλεόνασμα του Α.Ε.Π, η οποία εφαρμόζεται κατά καιρούς και κυρίως απευθύνεται σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες
- Επιδόματα – παροχές κοινωνικής προστασίας ΟΑΕΔ¹¹:
  - *Επίδομα ανεργίας:* Δικαιούχοι είναι οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ που είτε 1) έχουν απολυθεί, 2) έχουν λήξει οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου, ή 3) βρίσκονται σε επίσχεση εργασίας, και πληρούν τις προϋποθέσεις των ημερών ασφάλισης. Επιδοτούμενοι άνεργοι της ΕΕ μπορούν να μεταφέρουν στην Ελλάδα το επίδομα τους για διάστημα έως 3 μήνες.
  - *Επίδομα Μακροχρονίως Ανέργων:* Όσοι έχουν εξαντλήσει το 12μηνο επίδομα ανεργίας, δικαιούνται για άλλους 12 μήνες το μηνιαίο επίδομα μακροχρόνια ανέργων. Ισχύουν εισοδηματικά κριτήρια.
  - *Βοήθημα Ανεργίας Ελεύθερων Επαγγελματιών Ασφαλισμένων του ΕΦΚΑ (τ.ΟΑΕΕ, τ. ΕΤΑΠ – ΜΜΕ, τ. ΕΤΑΑ):* Το βοήθημα καταβάλλεται για 3 έως 9 μήνες ανάλογα με τα έτη ασφάλισης. Ισχύουν εισοδηματικά κριτήρια.
  - *Ειδικό Εποχικό Βοήθημα:* Καταβάλλεται εφάπαξ στο τρίμηνο Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου κάθε έτους. Δικαιούχοι είναι εργαζόμενοι ασφαλισμένοι στον ΕΦΚΑ που ασκούν ένα από τα 23 επαγγέλματα που συμπεριλαμβάνονται στη σχετική λίστα.
  - *Ειδικό Βοήθημα Τρίμηνης Παραμονής στο Μητρώο Ανέργων, Επίσχεσης Εργασίας, και Αποφυλακισμένων.*
  - *Ειδικό Βοήθημα μετά τη Λήξη του Επιδόματος Ανεργίας:* Εάν για ένα μήνα μετά τη λήξη του επιδόματος ανεργίας ο δικαιούχος παραμένει εγγεγραμμένος άνεργος, λαμβάνει εφάπαξ το εν λόγω επίδομα. Ισχύουν εισοδηματικά κριτήρια. Εξαιρούνται όσοι δικαιούνται το ειδικό εποχικό βοήθημα.
  - *Παροχή λόγω Αφερεγγυότητας Εργοδότη:* Όσοι εργάζονται σε επιχείρηση που πτωχεύει, λαμβάνουν εφάπαξ παροχή που αντιστοιχεί σε ανεξόφλητες αποδοχές έως 3 μήνες και ασφαρίζονται σε όλους τους κλάδους.
  - *Ειδική Παροχή Προστασίας Μητρότητας:* Οι εργαζόμενες του ιδιωτικού τομέα μετά τη λήξη της λοχείας δικαιούνται ειδική παροχή για 6 μήνες ίση με το

¹⁰ Πηγή: ΟΠΕΚΑ

¹¹ Πηγή: Διαδικτυακός τόπος ΟΑΕΔ:
<http://www.oaed.gr/documents/10195/1862770/%CE%9F%CE%91%CE%95%CE%94+%CE%9B%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%91+%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A7%CE%A9%CE%9D.pdf/41e3d1d0-b31b-4439-b2cc-6ca39908aa08>

κατώτατο μισθό και ασφαρίζονται στους κλάδους κύριας και επικουρικής ασφάλισης και ασθένειας.

- *Συμπληρωματική Παροχή Μητρότητας:* Οι εργαζόμενες με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου κατά τη διάρκεια της κυοφορίας και λοχείας δικαιούνται συμπληρωματική παροχή για διάστημα έως 4 μήνες που καλύπτει την διαφορά μεταξύ των αποδοχών που θα λάμβαναν και του επιδόματος μητρότητας του ΕΦΚΑ που λαμβάνουν, και επίσης ασφαρίζονται στον κλάδο κύριας ασφάλισης.
- *Προαιρετική Ασφάλιση Μακροχρόνια Ανέργων για Θεμελίωση Συνταξιοδοτικού Δικαιώματος:* Δικαιούχοι είναι οι μακροχρόνια άνεργοι (εγγεγραμμένοι πάνω από 12 μήνες) που τους υπολείπονται έως 1.500 μέρες ασφάλισης για την συμπλήρωση της ελάχιστης προϋπόθεσης θεμελίωσης πλήρους σύνταξης στον ΕΦΚΑ. Ο ΟΑΕΔ καταβάλλει τις εισφορές κύριας και επικουρικής ασφάλισης.
- *Επίδομα Διαμονής σε Τουριστικά Καταλύματα (κοινωνικός τουρισμός):* Δικαιούχοι είναι εργαζόμενοι, επιδοτούμενοι άνεργοι, και εργαζόμενες που λαμβάνουν την παροχή προστασίας μητρότητας, με τουλάχιστον 50 μέρες εργασίας, επιδόματος, ή παροχής αντίστοιχα κατά το προηγούμενο έτος. Επίσης, εγγεγραμμένοι άνεργοι ΑμεΑ με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω είναι δικαιούχοι χωρίς άλλες προϋποθέσεις. Η διάρκεια διαμονής είναι έως 5 μέρες, και διπλασιάζεται στην Λέσβο, Χίο, Σάμο, Κω και Λέρο. Ισχύουν εισοδηματικά και κοινωνικά κριτήρια. Ωφελούμενοι είναι και τα προστατευόμενα μέλη των δικαιούχων.
- *Επίδομα Διαμονής σε Παιδικές Κατασκηνώσεις:* Δικαιούχοι είναι τα παιδιά ηλικίας 6-12 ετών των εργαζόμενων, των επιδοτουμένων ανέργων και εργαζόμενες που λαμβάνουν την παροχή προστασίας μητρότητας, με τουλάχιστον 50 μέρες εργασίας, επιδόματος, ή παροχής αντίστοιχα κατά το προηγούμενο έτος. Επίσης, οι άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι για διάστημα τουλάχιστον 4 μηνών στο μητρώο του ΟΑΕΔ είναι δικαιούχοι. Το επίδομα δίνεται για διαμονή κατά την περίοδο 15/6-10/9 και για διάστημα έως 15 μέρες. Ισχύουν εισοδηματικά και κοινωνικά κριτήρια.
- *Επιταγή Αγοράς Βιβλίων (εξαιρούνται τα σχολικά βιβλία):* Δικαιούχοι είναι εργαζόμενοι, επιδοτούμενοι άνεργοι, και εργαζόμενες που λαμβάνουν την παροχή προστασίας μητρότητας, με τουλάχιστον 50 μέρες εργασίας, επιδόματος, ή παροχής αντίστοιχα κατά το προηγούμενο έτος. Επίσης, οι άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι για διάστημα τουλάχιστον 4 μηνών στο μητρώο του ΟΑΕΔ είναι δικαιούχοι. Ισχύουν εισοδηματικά και κοινωνικά κριτήρια. Ωφελούμενοι είναι και τα προστατευόμενα μέλη των δικαιούχων.
- *Επιταγή Θεάματος:* Δικαιούχοι είναι εργαζόμενοι, επιδοτούμενοι άνεργοι, και εργαζόμενες που λαμβάνουν την παροχή προστασίας μητρότητας, με τουλάχιστον 50 μέρες εργασίας, επιδόματος, ή παροχής αντίστοιχα κατά το προηγούμενο έτος. Επίσης, οι άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι για διάστημα τουλάχιστον 4 μηνών στο μητρώο του ΟΑΕΔ είναι δικαιούχοι. Η επιταγή είναι αξίας 15 ευρώ για θέση πλατείας για την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων και παιδικής σκηνής κατά την χειμερινή θεατρική περίοδο

(Οκτώβριος-Μάιος). Ισχύουν εισοδηματικά και κοινωνικά κριτήρια. Ωφελοούμενοι είναι και τα προστατευόμενα μέλη των δικαιούχων.

- ο *Δωρεάν Φιλοξενία Βρεφών και Νηπίων*: Δικαιούχοι είναι τα βρέφη από οκτώ μηνών έως 2,5 ετών και νήπια από 2,5 ετών έως την εγγραφή τους στο νηπιαγωγείο των εργαζόμενων, επιδοτούμενων ανέργων, και εργαζόμενων που λαμβάνουν την παροχή προστασίας μητρότητας, με τουλάχιστον 50 μέρες εργασίας, επιδόματος, ή παροχής αντίστοιχα κατά το προηγούμενο έτος. Η φιλοξενία ισχύει στους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς του ΟΑΕΔ. Ισχύουν εισοδηματικά και κοινωνικά κριτήρια.
- ο *Παροχή Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης για Ανέργους*: Δικαιούχοι είναι 1) Άνεργοι νέοι έως 29 ετών που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ για διάστημα τουλάχιστον 2 μηνών, 2) Μακροχρόνια άνεργοι 30-54 ετών με 600-3000 ημέρες ασφάλισης, και 3) Μακροχρόνια άνεργοι 55 ετών και άνω με 3000-4500 ημέρες ασφάλισης.

Στον τομέα της στέγασης:

- Επίδομα στέγασης. Πρόκειται για προνοιακό πρόγραμμα επιδότησης ενοικίου για τα νοικοκυριά που μισθώνουν την κύρια κατοικία τους¹².
- Ξενώνες προσωρινής διαμονής του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Πρόκειται για δομές στις οποίες παρέχεται η δυνατότητα διαμονής για μικρό χρονικό διάστημα, ατόμων που βρίσκονται σε πολύ μεγάλη ανάγκη.
- Επιδοματική κάλυψη αναγκών οικιακής θέρμανσης. Πρόκειται για το «Πρόγραμμα Επιδόματος Πετρελαίου Θέρμανσης» που εφαρμόζεται από το Υπουργείο Οικονομικών και απευθύνεται σε άτομα και νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος για αγορά πετρελαίου θέρμανσης κατά τους χειμερινούς μήνες.
- Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας και Ύδρευσης.

Στον τομέα της υγείας:

- Ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη ανασφάλιστων και οικονομικά αδύνατων πολιτών. Το 2016 δόθηκε το δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης σε όλες τις δημόσιες δομές υγείας για την παροχή νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης (δωρεάν) σε ανασφάλιστους και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.
- Τοπικές Ομάδες Υγείας (TOMY). Οι TOMY έχουν την υποχρέωση να παρέχουν φροντίδα υγείας υψηλής ποιότητας σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες και στον γενικό πληθυσμό.

Στον τομέα της εκπαίδευσης:

- Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ), Τάξεις Υποδοχής. Με τις ΖΕΠ επιδιώκεται η παροχή ίσων ευκαιριών στη εκπαίδευση και άρση των κοινωνικών και οικονομικών εμποδίων στην πρόοδο των μαθητών.
- Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για μην ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη των

¹² Πηγή: ΟΠΕΚΑ

ΑμεΑ¹³ είναι μία έμπρακτη εφαρμογή προς την κατεύθυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ΑμεΑ στη σχολική τάξη του γενικού σχολείου και κατ' επέκταση στη σχολική κοινότητα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να βελτιώσει την προσβασιμότητα των ΑμεΑ στο κοινωνικό γίνεσθαι και να αντιμετωπίσει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Πρόκειται για δημόσια σχολεία ενηλίκων στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης. Απευθύνονται σε πολίτες 18 ετών και άνω, οι οποίοι δεν έχουν ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Με το θεσμό αυτό παρέχεται η δυνατότητα να αποκτήσουν τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο Γυμνασίου (ν.2525/1997), δίνοντας έμφαση στην απόκτηση βασικών προσόντων και στην ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων¹⁴.
- Πρόγραμμα «Σχολικά γεύματα». Υλοποιείται από το Υπουργείο Εργασίας σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και συμβάλλει στην αντιμετώπιση των αναγκών σίτισης των μαθητών (με έμφαση σε όσους ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες), και στη στήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την αποτροπή φαινομένων σχολικής διαρροής.

Στον τομέα της προώθησης στην απασχόληση των ευπαθών ομάδων:

- Προώθηση της απασχόλησης μέσω Προγραμμάτων Κοινωφελούς Χαρακτήρα. Πρόκειται για δράση του Υπουργείου Εργασίας η οποία υλοποιείται από Δήμους, Περιφέρειες, Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών/ συναφείς φορείς, Υπηρεσίες Υπουργείων και άλλων φορέων έχει ως στόχο την ενίσχυση/προώθηση της απασχόλησης των ανέργων με έμφαση κυρίως σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού (όπως ενδεικτικά οι μακροχρόνια άνεργοι, άνεργοι με χαμηλά προσόντα).
- Δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής». Η δράση στοχεύει (α) στην αύξηση και διατήρηση της απασχόλησης των ωφελούμενων γυναικών από οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα, σε θέσεις εργασίας με ισότιμους όρους, ώστε μέσα από την ουσιαστική διευκόλυνσή τους, να ανταποκριθούν στους απαιτητικούς κι αντικρουόμενους ρόλους τους, όπως αυτός της οικογενειακής μέριμνας και της παιδικής προστασίας, β) στην ουσιαστική στήριξη των ωφελούμενων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβασή τους στην εργασία, μέσω της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων, παιδιών και ατόμων με αναπηρία, (γ) στην ισότιμη πρόσβαση των ευπαθών ομάδων (παιδιά και άτομα με αναπηρία) σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες. Υλοποιείται μέσω των 13 ΠΕΠ και του τομεακού ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2020.
- Πιλοτικό πρόγραμμα «Προσέγγιση των Νέων εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης και Κατάρτισης (NEETs) με μειονοτικό προφίλ». Το Υπουργείο Παιδείας κατόπιν προγραμματικής σύμβασης με το Υπουργείο Εργασίας ανέλαβε (μέσω κατάλληλων ομάδων) την ενημέρωση και εξατομικευμένη καθοδήγηση σε νέους από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες ηλικίας 15-24 ετών με μειονοτικό ή/και μεταναστευτικό υπόβαθρο για την ένταξή τους στο πρόγραμμα «Εγγύηση για τη Νεολαία». Μέσω

¹³ Πηγή: Επιτελική Δομή Υπουργείου Παιδείας

¹⁴ Πηγή: Ίδρυμα Νεολαίας & Διά Βίου Μάθησης

της δράσης επιδιώκεται η αύξηση του αριθμού των νέων που ολοκληρώνουν την τυπική εκπαίδευση, την αύξηση των νέων που παρακολουθούν προγράμματα των ΣΔΕ και αύξηση των νέων που εντάσσονται σε προγράμματα μαθητείας και κατάρτισης με στόχο να μειωθεί ο αριθμός των NEETs στις ομάδες στόχου.

- Προγράμματα προώθησης στην απασχόληση του ΟΑΕΔ. Ο ΟΑΕΔ υλοποιεί ειδικά προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης για νέους στους οποίους περιλαμβάνονται και όσοι ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες.

2.3 Ευρωπαϊκά Χρηματοδοτικά εργαλεία που συμβάλλουν στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης

2.3.1 Προγραμματική περίοδος 2014 - 2020 – Πολιτικές και Στόχοι για την Κοινωνική Ένταξη

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι ανθρώπινοι πόροι και δη η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας αποτέλεσαν διακριτό στόχο στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 και προτεραιότητα της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 μέσω του Θεματικού Στόχου 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και όλων των διακρίσεων».

Γενικά, τα χρηματοδοτικά εργαλεία που υποστήριξαν την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής συνοχής την περίοδο 2014 -2020 περιλάμβαναν¹⁵:

- Τα Ευρωπαϊκά Επενδυτικά και Διαρθρωτικά Ταμεία όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
- Λοιπά Ταμεία και Προγράμματα (η διαχείριση των οποίων γίνεται είτε απευθείας από της υπηρεσίες της ΕΕ ή ορίζονται για το σκοπό αυτό αρμόδιες εθνικές αρχές) όπως ενδεικτικά αναφέρονται: Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους, Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία

Επιπρόσθετα, με βάση ευρήματα μελέτης που εκπονήθηκε με μέριμνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁶ για τα επιτεύγματα στο πλαίσιο του Θ.Σ. 9 (Κοινωνική Ένταξη) την περίοδο 2014 – 2018 κατά το τμήμα εκείνο που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, σε ότι αφορά την Ελλάδα διαπιστώνονται (συνοπτικά) τα εξής:

- Κατά την περίοδο 2014-2018, η ΕΕ και η Ελλάδα δαπάνησαν συνολικά 336 εκ. ευρώ σε επενδύσεις του ΕΚΤ για την κοινωνική ένταξη. Ως αποτέλεσμα, έλαβαν χώρα 170 χιλιάδες συμμετοχές για δραστηριότητες κοινωνικής ένταξης στην Ελλάδα.
- Το υπό εξέταση διάστημα, στην Ελλάδα:

¹⁵ Πηγές: α) διαδικτυακός τόπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής, β) Ανακοίνωση της Επιτροπής (2010) «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή»

¹⁶ Πηγή: European Commission “Annex 9 to the study supporting the 2020 evaluation of promoting social inclusion, combatting poverty and any discrimination by the European Social Fund (Thematic Objective 09) ESF country factsheets” Written by ICF, Cambridge Econometrics and Eurocentre October - 2020

- Η αναλογία **ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ήταν μεγαλύτερη** από τον μέσο όρο ΕΕ (το 2018 ανέρχονταν σε 31,8% όταν σε επίπεδο ΕΕ ο μ.ο. ήταν 21,8).
- Ο δείκτης **μακροχρόνιας ανεργίας** ήταν υψηλός και πολύ μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο της ΕΕ (το 2018 ήταν 13,6% έναντι 2,9% του ευρωπαϊκού μ.ο.).
- Υπήρχε μία συνολική αύξηση στον δείκτη ανεργίας, με έμφαση αυτή των γυναικών. Σημειώνεται ότι το 2018, ο δείκτης απασχόλησης των γυναικών στην Ελλάδα ανήλθε στο 49,1% όταν σε επίπεδο ΕΕ ήταν 67,4%.
- Το μερίδιο νέων 15 - 24 χρονών που δεν εργάζονται, ούτε είναι σε εκπαίδευση ή πρακτική άσκηση στη χώρα μειώθηκε κατά πολύ στην περίοδο 2014-2018. Παρ' όλα αυτά, παρέμεινε υψηλότερο από τον μέσο όρο ΕΕ (για το 2018 σε επίπεδο χώρας ανήλθε σε 14,1% όταν σε επίπεδο ΕΕ ήταν 10,5%).
- Οι πόροι του ΕΚΤ βελτιώνουν την πρόσβαση κοινωνικά ευαίσθητων ομάδων σε ποιοτικές και κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και βοηθούν την ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας.
- Από το 2014 έως το 2018 οι πόροι επικεντρώθηκαν περισσότερο:
  - σε μέτρα ενεργού ένταξης (46%)
  - στην καταπολέμηση των διακρίσεων (22%)
  - στην βελτίωση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες (21%)
  - στην υποστήριξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (9%)
  - σε στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (1%)
- Σε ότι αφορά το προφίλ των συμμετεχόντων στις παρεμβάσεις:
  - Το 56% ήταν άνεργοι, 40% εργαζόμενοι και 4% αδρανείς.
  - 94% των συμμετοχών ήταν από γυναίκες (αυτό δύναται να οφείλεται και στις δράσεις της Εναρμόνισης Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής).
  - Το 56% ήταν ανώτερης δευτεροβάθμιας ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 25% ήταν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 15% ήταν απόφοιτοι πρωτοβάθμιας ή κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 3% χωρίς κάποια επαγγελματική εκπαίδευση.
  - 30.466 μετανάστες, εθνικές μειονότητες, Ρομά
  - 1.634 συμμετοχές από άτομα με αναπηρίες
  - 64.119 προέρχονταν από αγροτικές περιοχές
  - 10.635 προέρχονταν από άλλες μειονεκτικές συμμετοχές

2.3.2 Προγραμματική περίοδος 2021-2027 – Πολιτικές και Στόχοι για την Κοινωνική Ένταξη

Για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, η κοινωνική ένταξη αποτελεί προτεραιότητα και τα Ταμεία της νέας περιόδου θα συμβάλλουν στην κατεύθυνση αυτή¹⁷. Η νέα Προγραμματική Περίοδος δίνει έμφαση σε 5 Στόχους Πολιτικής (ΣΠ). Ένας εξ αυτών (ΣΠ4) αφορά μια πιο **κοινωνική Ευρώπη**, που υλοποιεί τον **ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων** και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.

Ο εν λόγω ΣΠ θα χρηματοδοτηθεί τα Ταμεία της ΕΕ, ΕΚΤ+¹⁸ και ΕΤΠΑ. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί ανά Ταμείο στο πλαίσιο του ΣΠ4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων».

---

¹⁷ Σημειώνεται ότι η νέα προγραμματική περίοδος είναι σε στάδιο σχεδιασμού, όπως και τα Προγράμματα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτής, ενώ οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί που διέπουν τη νέα προγραμματική περίοδο δεν έχουν ακόμα εγκριθεί.

¹⁸ Στο ΕΚΤ+ συγχωνεύονται τα ακόλουθα ταμεία και προγράμματα: το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ), το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας στους Απόρους (TEBA/FEAD), το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και το πρόγραμμα για τη δράση της Ένωσης στον τομέα της υγείας (Πρόγραμμα για την Υγεία).

Πίνακας 1: Στόχος Πολιτικής 4 στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021 – 2027, Ταμεία χρηματοδότησης και Ειδικοί Στόχοι

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΣΠ)		ΤΑΜΕΙΟ	Ειδικοί Στόχοι
ΣΠ4	Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων	ΕΤΠΑ	i. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών
			ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών
			iii. Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες
			iv. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης
		ΕΚΤ+	i. βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
			ii. εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας
			iii. Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση
			iv. Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων
			v. Προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους
			vi. Προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΣΠ)	ΤΑΜΕΙΟ	Ειδικοί Στόχοι
	vii.	Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας
	viii.	Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά
	ix.	Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες• εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης
	x.	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
	xi.	Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι με βάση το σχέδιο των Κανονισμών της Ε.Ε και ειδικότερα τον Καν. ΕΚΤ+, για την περίοδο 2021-2027 καθίστανται οι εξής φιλόδοξοι στόχοι:

- Τουλάχιστον το 25 % των εθνικών πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθεί για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας.
- Τουλάχιστον το 2% των πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθεί για μέτρα που στοχεύουν σε άπορους. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι μια ελάχιστη ποσότητα πόρων στοχεύει σε άτομα που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας.
- Τουλάχιστον το 5% των πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθεί για την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την υλοποίηση του Child Guarantee.
- Το 12,5% (903 εκ ευρώ) των πόρων του ΕΚΤ προβλέπεται να κατευθυνθεί σε δράσεις για την υποστήριξη των νέων εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης και Κατάρτισης (NEETS).

Εκτός όμως από το ΕΚΤ+ και το ΕΤΠΑ, στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης αναμένεται να έχουν και άλλα Ταμεία/ Προγράμματα που θα λειτουργήσουν την περίοδο 2021 - 2027 όπως¹⁹:

- Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης.
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση
- Προγράμματα χρηματοδοτούμενα απευθείας από την ΕΕ.
- Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, την περίοδο αυτή (2021) βρίσκεται σε εξέλιξη ο σχεδιασμός της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 και των επιμέρους στρατηγικών κειμένων και Προγραμμάτων που θα την απαρτίζουν.

Στην Ελλάδα, έχει διαμορφωθεί το 1^ο σχέδιο της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης (ΕΣΠΑ) 2021-2027, σύμφωνα με τη οποία σε ότι αφορά τον Στόχο Πολιτικής 4 σημειώνονται τα εξής:

- Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά.
- Προτεραιότητες στο πλαίσιο του ΣΠ4 αποτελούν:

Α) Αύξηση της απασχόλησης και βελτίωση της απασχολησιμότητας

- διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο και ΑμεΑ,

¹⁹ Πηγές άντλησης στοιχείων αποτελούν τα σχέδια των κανονισμών της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027

- αναβάθμιση των υπηρεσιών εξατομικευμένης υποστήριξης,
- ενίσχυση των μηχανισμών διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας,
- στήριξη της αυτοαπασχόλησης,
- προώθηση της κοινωνικής οικονομίας,
- παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων,
- προώθηση της προσαρμογής αυτοαπασχολούμενων, εργαζομένων και επιχειρήσεων στην αλλαγή και της ενεργού γήρανσης μέσω παρεμβάσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης συνυπολογίζοντας τις απαιτήσεις της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας,
- προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση με μέτρα όπως η εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και προώθηση καινοτόμων μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων,
- για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών στην αγορά εργασίας δύναται να υλοποιηθούν μέτρα ενισχύσεων.

Β) Αναβάθμιση της ποιότητας και ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας

- βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών ιδιαίτερα σε σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες,
- αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών,
- ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής,
- βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών,
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ),
- βελτίωση των επιδόσεων και ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης με έμφαση σε ευάλωτες ομάδες,
- αναβάθμιση υποδομών, εξοπλισμού
- διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

Γ) Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης

- διασφάλιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες,
- δράσεις για την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού
- ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα

- εκσυγχρονισμός και δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας, αναψυχής και πολιτισμού
- προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας
- κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Δ) Θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης

Ε) Καθολική υγειονομική κάλυψη

- Η ΠΦΥ βρίσκεται στο επίκεντρο του δικτύου υγείας στη κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη, μέριμνα για ευάλωτες ομάδες με συμβολή στην οικονομική – κοινωνική προστασία.
- Προτεραιότητες επίσης αποτελούν:
  - ο η Ψυχική Υγεία,
  - ο η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού,
  - ο οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας,
  - ο η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην επιστημονική πρόοδο, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών.
- Η ανθεκτικότητα του ΣΥ ενισχύεται με επενδύσεις για την επείγουσα φροντίδα, τις ειδικές κλίνες, τις δομές Δημόσιας Υγείας.
- Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βελτίωση της διαχείρισης, της διοίκησης των υπηρεσιών, συμβάλλουν στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα αποδοτικότερο σύστημα
- Η τρέχουσα υγειονομική κρίση αναδεικνύει την προστασία της δημόσιας υγείας, ως θεμέλιο της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας.

Τέλος, σύμφωνα με το 1^ο σχέδιο ΕΣΠΑ 2021-2027 το προκαταρκτικό χρηματοδοτικό κονδύλιο από ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ για τον ΣΠ 4 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 6,3δισ.€²⁰, εκ των οποίων τα 5,4δισ.€ προέρχονται από το ΕΚΤ+.

²⁰ Διευκρινίζεται ότι τα ανωτέρω ποσά αφορούν μόνο την κοινοτική συνδρομή και όχι τη συνολική δημόσια δαπάνη που θα προκύψει με την προβλεπόμενη εθνική συμμετοχή.

2.4 Πρόσφατες Κοινωνικο-Οικονομικές Εξελίξεις που επηρεάζουν το περιβάλλον του έργου – Ανάγκες ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής

Εντός του 2020 συντελέστηκε μια δραματική αλλαγή στο ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον τόσο της Χώρας όσο και διεθνώς, η οποία αφορά την **απρόσμενη εμφάνιση της πανδημίας (νόσος Covid-19)**. Η πανδημία εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη (με απροσδιόριστη προς το παρόν ημερομηνία λήξης) και έχει επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις σε οικονομικό επίπεδο, στην αγορά εργασίας και την κοινωνία, ενώ έχει βάλει σε μεγάλη δοκιμασία τα συστήματα υγείας.

Η Ε.Ε. ακόμα και πριν την εμφάνιση της πανδημίας, αναγνώριζε ότι ακόμα οι στόχοι για την αντιμετώπιση του προβλήματος φτώχειας σύμφωνα με την Στρατηγική «Ευρώπη 2020» δεν έχουν επιτευχθεί και στο σύνολο της ΕΕ, καθώς **110εκ ευρωπαίοι κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, ήτοι 1 στους 5 Ευρωπαίους**.

Όπως αποτυπώνεται στη **2η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020** (Αύγουστος 2019), η **Ελλάδα είναι ακόμα πολύ μακριά από τον εθνικό στόχο για τη μείωση αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (Εθνικός Στόχος: - 450.000 σε σχέση με το 2008) και η επίτευξη σε σχέση με την μείωση του στόχου είναι αντίστροφη**. Ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας από 3.702.000 το 2017 ανήλθε στα 3.349.000 το 2018 τιμή η οποία επίσης κρίνεται πολύ υψηλή (**31,8% του πληθυσμού**) και αποκλίνοντας (+ 302 χιλ περισσότερους φτωχούς σε σχέση με το 2008) όπως προκύπτει από την έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ έτους 2019 για τον κίνδυνο φτώχειας στην Ελλάδα.

Αντίστοιχα παραμένει ως σοβαρός κίνδυνος με προοπτική μετατροπής σε δομική κοινωνική ανισότητα η μη υποστήριξη παιδιών που μεγαλώνουν σε φτωχές οικογένειες και στερούνται υπηρεσίες υγείας, στέγασης, εκπαίδευσης και πρόσβασης στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση.

Η Ελλάδα - όπως και όλη η ανθρωπότητα - αυτή την περίοδο βρίσκεται αντιμέτωπη πάνω από ένα έτος με **το πρωτόγνωρο φαινόμενο πανδημίας –Υγειονομικής κρίσης, το οποίο αναμένεται να επηρεάσει δραματικά και την ελληνική αγορά εργασίας και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες**. Την περίοδο αναφοράς της παρούσας μελέτης το φαινόμενο είναι σε εξέλιξη, ενώ η Ελληνική πολιτεία προσπαθεί να περιορίσει με συγκεκριμένα νομοθετικά μέτρα την έκταση των συνεπειών του στην αγορά εργασίας και κυρίως τον κίνδυνο αλματώδους αύξησης της ανεργίας και απορρόθμισης των εργασιακών σχέσεων²¹.

Ωστόσο όλες οι προβλέψεις είναι ανησυχητικές καθώς συντείνουν **ότι το πρόβλημα της φτώχειας αναμένεται να ενταθεί σε όλες τις χώρες και ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα** σύμφωνα με τις εκτιμήσεις Διεθνών Φορέων λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης

²¹ βλ. ΠΝΠ (ΦΕΚ Α' 42/25.02.2020) Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού, ΠΝΠ (ΦΕΚ Α' 55 11.3.2020) Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του, ΠΝΠ (ΦΕΚ Α' 64/14.03.2020) Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, ΠΝΠ (ΦΕΚ Α' 68/20.03.2020) Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης, Υ.Α. 12997/231/2020 του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Μηχανισμός εφαρμογής των μέτρων στήριξης των εργαζομένων με εξαρτημένη εργασία για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19.

που σχετίζεται με την επιδημία Covid-19. Σύμφωνα με την εκτίμηση της **Παγκόσμιας Τράπεζας** θα υπάρξει **πιθανόν παγκοσμίως αύξηση κατά 100 εκατομμύρια των 'νεόπτωχων'** εξαιτίας των απωλειών στις θέσεις εργασίας και στα εισοδήματα. Ειδικά δε σε πυκνοκατοικημένες πόλεις πολίτες αναμένεται να πληγούν ιδιαίτερα από τη φτώχεια σε συνδυασμό με τις ελλείψεις πρόσβασης τους σε βασικές υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ για το 2020, το παγκόσμιο ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 4,2%, το ΑΕΠ του συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ κατά 5,5%, των χωρών της Ευρωζώνης κατά 7,5% και των ΗΠΑ κατά 3,7%. Η αντίστοιχη ύφεση για την Ελλάδα για το έτος 2020 ανήλθε στο 8,2% (ΕΛΣΤΑΤ 2021).

Η έλευση του δεύτερου κύματος της πανδημίας το δ' τρίμηνο του 2020 και η εκ νέου επιβολή μέτρων περιορισμού της σύμφωνα με έκθεση της ΤτΕ (Δεκέμβριος 2020) αναμένεται να μειώσουν τα εισοδήματα από εργασία, ιδίως νοικοκυριών που απασχολούνται σε κλάδους υπηρεσιών που πλήττονται από την πανδημία. Παράλληλα, η αναστολή λειτουργίας ή υπολειτουργία επιχειρήσεων αυξάνει τον κίνδυνο χρεοκοπίας ιδίως πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Η ύφεση αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον (επιδείνωση του οικονομικού κλίματος, μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, επιδείνωση της λειτουργίας επιχειρήσεων σε πλειάδες κλάδους **και πιθανή αύξηση της ανεργίας** λόγω της υποχώρησης της οικονομικής δραστηριότητας και της μείωσης του ΑΕΠ), γεγονός που σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία θα βρεθεί εκ νέου αντιμέτωπη με προβλήματα που θα ενσκήψουν στην αγορά εργασίας, όπως πριν από μια δεκαετία (που ξεκίνησε η κρίση χρέους).

Με βάση τα ανωτέρω εκτιμάται ότι **το φάσμα των ατόμων που βιώνουν προβλήματα φτώχειας, κοινωνικής ένταξης και κοινωνικού αποκλεισμού θα διευρυνθεί**, καθώς μειώνεται περαιτέρω η πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας, ενώ **το Ασφαλιστικό σύστημα και οι Μηχανισμοί κοινωνικής προστασίας –πρόνοιας αντιμετωπίζουν σοβαρότατες προκλήσεις να ανταποκριθούν σε υπέρμετρες κοινωνικές ανάγκες λόγω της πανδημίας**. Οι ανάγκες αυτές υπενθυμίζεται ότι έχουν αναφορές και στις συνέπειες της μακράς υπερδεκαετούς οικονομικής κρίσης χρέους η οποία έπληξε την Ελλάδα τα προηγούμενα χρόνια και οδήγησε σε καθεστώς φτώχειας, δυσπραγίας μεγάλο τμήμα του πληθυσμού διευρύνοντας ποσοτικά τον πληθυσμό των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

3. Αποτύπωση υφιστάμενης κατάστασης για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην Περιφέρεια Ηπείρου

3.1 Δημογραφικές τάσεις και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού με κίνδυνο φτώχειας

3.1.1 Δημογραφικό προφίλ της Περιφέρειας Ηπείρου

Η Περιφέρεια Ηπείρου βρίσκεται στα βορειοδυτικά της Ελλάδας που συνορεύει με την Αλβανία και σε σχέση με τη γεωγραφική της θέση στον Ελλαδικό χώρο θεωρείται σχετικά απομονωμένη. Η πόλη των Ιωαννίνων, είναι η πρωτεύουσα της Περιφερειακής Διοίκησης της Ηπείρου και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης της Ήπειρος - Δυτική Μακεδονία.

Έχει συνολική έκταση 9.203 τ.χλμ, αποτελώντας το 6,9% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η γεωμορφολογική ποικιλία, καθώς υπάρχουν τέσσερις βασικές ζώνες: α) η παράκτια ζώνη των ΠΕ Πρεβέζης και Θεσπρωτίας, β) η ζώνη των ορεινών όγκων που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας στην ΠΕ Ιωαννίνων γ) η ζώνη γεωργικής γης, η οποία περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας και δ) η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Αναφορικά με τη διοικητική διαίρεση, περιλαμβάνει τις εξής 4 Περιφερειακές ενότητες:

1. Περιφερειακή Ενότητα Άρτας με έδρα την Άρτα,
2. Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας με έδρα την Ηγουμενίτσα,
3. Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα
4. Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα

Οι μεγάλες πόλεις της περιοχής είναι τέσσερις: Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα και Ηγουμενίτσα, που είναι και οι πρωτεύουσες των αντίστοιχων περιφερειακών ενότητων. Η Περιφέρεια περιλαμβάνει 18 δήμους που καλύπτουν αστικές και αγροτικές περιοχές.

Αναφορικά με τον πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2011), **ο μόνιμος πληθυσμός της Ηπείρου ανέρχεται σε 336.856 άτομα και αποτελεί περίπου το 3,1% του πληθυσμού της χώρας²²**. Το 2018, με 334.337 κατοίκους η Περιφέρεια Ηπείρου, εμφανίζει σημαντικά μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα από αυτή της χώρας, ενώ είναι η 3η πιο αραιοκατοικημένη από τις 13 περιφέρειες της χώρας. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας που ζει σε πόλεις είναι χαμηλός (50,2%) και πολύ κάτω από τον εθνικό μ.ο. (66%). Επιπλέον, ο δείκτης ακαθάριστου ποσοστού καθαρής μετανάστευσης για την Ήπειρο, παρά τη μείωση της τελευταίας δεκαετίας, είναι θετικός που αντικατοπτρίζει την αύξηση του πληθυσμού που δημιουργείται από την μετανάστευση στην περιοχή. Καθώς η Ήπειρος βρίσκεται στα βορειοδυτικά της Ελλάδας που συνορεύει με την Αλβανία, έχει λάβει μεγάλη μετανάστευση.

Σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ²³, το μερίδιο του πληθυσμού στην Ήπειρο που είναι άνω των 70 ετών (18,1%) είναι το υψηλότερο στην Ελλάδα και σχεδόν 1,4 φορές πάνω από τα

²² Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την αναθεώρηση των αποτελεσμάτων της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 στις 20/3/2014

²³ Πηγή: OECD (2020). Regional Policy for Greece Post-2020 - REGIONAL PROFILES

επίπεδα της ΕΕ, ενώ έχει επίσης αυξηθεί σημαντικά (2,9%) κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το ποσοστό εξάρτησης ηλικιωμένων (45%) που είναι πάνω από τον εθνικό μ.ο. για το 2019.

Το μερίδιο του πληθυσμού (25-64 ετών) με τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι 30%, το οποίο είναι χαμηλό αλλά πλησιάζει τον εθνικό και ευρωπαϊκό μ.ο., ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι οι επιδόσεις της Περιφέρειας στη δια βίου μάθηση ενηλίκων είναι πολύ χαμηλές (όπως και σε επίπεδο χώρας). Το 2018 το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που συμμετείχαν στην εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ήπειρο ανήλθε σε 2% και ήταν κάτω του αντίστοιχου ποσοστού τόσο σε επίπεδο χώρας (4,5%), όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο (11,1%).

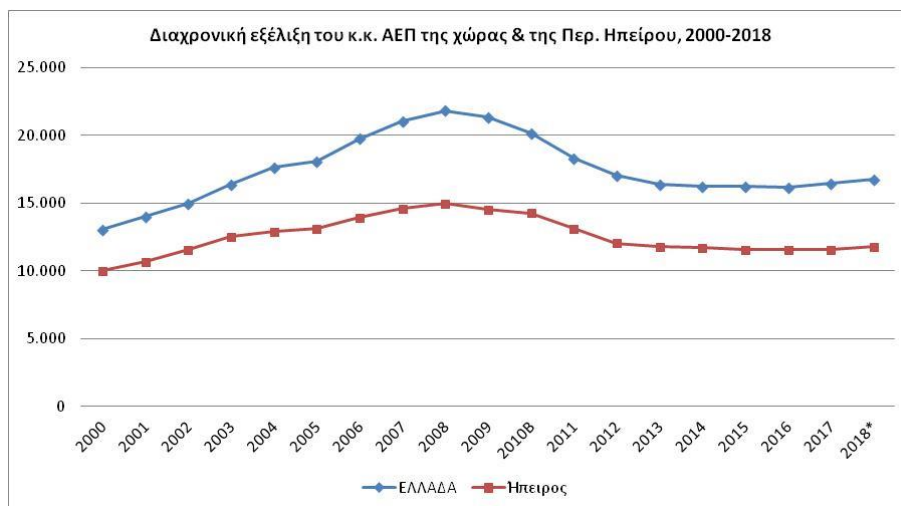
Ως προς τη σύνθεση του πληθυσμού από άποψη υπηκοότητας, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Απρίλιος 2018) στην Ήπειρο ο μεταναστευτικός πληθυσμός ανέρχεται σε 9.745 άτομα.

Τέλος, σε ότι αφορά τους Ρομά, σύμφωνα με χαρτογράφηση του Υπ. Εργασίας, ο πληθυσμός των Ρομά στην Περιφέρεια είναι 1800 άτομα (στοιχεία του 2017). Αν και η συμμετοχή των Ρομά στον συνολικό πληθυσμό αξιολογείται ως μικρή, εντούτοις τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας του πληθυσμού τόσο ως προς τις συνθήκες διαβίωσης όσο και ως προς την εν γένει κοινωνική τους ένταξη (εργασία, εκπαίδευση κλπ) καθιστά το σύνολο αυτών ως ομάδα χρήζουσα υποστήριξης.

3.1.2 Οικονομικές επιδόσεις της Περιφέρειας Ηπείρου και πληθυσμός σε συνθήκες φτώχειας

Η Ήπειρος μέχρι και το 2008 εμφάνιζε ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης του κ.κ.ΑΕΠ, ενώ αντίθετα, από το 2008, όπου εμφανίστηκαν οι πρώτες επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στη Ελλάδα, καταγράφεται μείωση του κ.κ.ΑΕΠ (Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης - ΜΑΔ) της Περιφέρειας περίπου κατά 14,8% (από 16.200 ΜΑΔ το 2008 σε 13.800 ΜΑΔ το 2011).

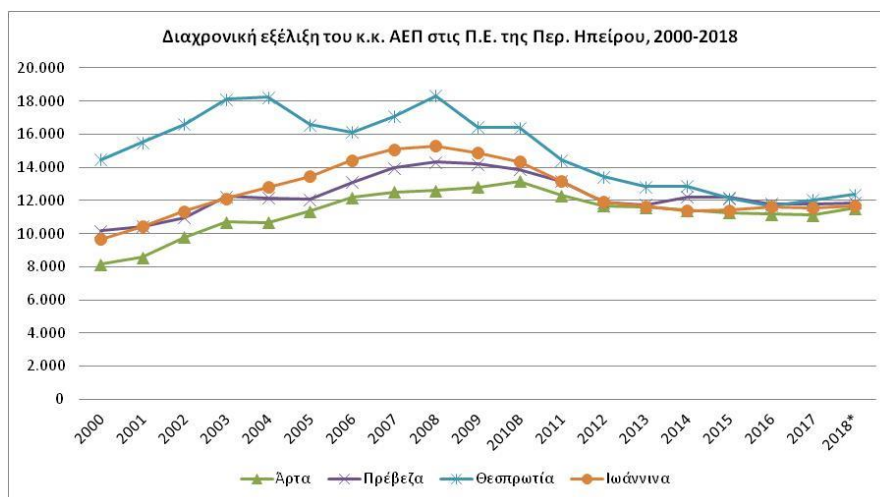
Πιο αναλυτικά, η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί σε όρους Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος τη δεύτερη φτωχότερη Περιφέρεια της Ελλάδας. Συνολικά η Ήπειρος παράγει το 2,18% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας (ΕΛΣΤΑΤ, 2018). Επίσης η Ήπειρος αποτελεί τη δεύτερη Περιφέρεια μετά την Ανατολική Μακεδονία - Θράκη με το χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ, το οποίο διαμορφώθηκε σε 11.775€ το 2018 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τη στιγμή που το αντίστοιχο μέγεθος της χώρας ανέρχεται σε 16.745€. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι καταγράφεται συνεχής αρνητική πορεία από το 2008 και έπειτα, προφανώς λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Η χειρότερη επίδοση καταγράφηκε το 2016, όταν το κ.κ. ΑΕΠ μειώθηκε κατά 3.386 μονάδες (από 14.960€ σε 3.386€). Οριακή άνοδος καταγράφηκε το 2018 που ανήλθε σε 11.775€.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Συμβούλου

Σχήμα 1: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ της χώρας και της Περιφέρειας Ηπείρου, 2000-2018

Ενδοπεριφερειακά και στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες καταγράφεται μείωση του κ.κ. ΑΕΠ (από το 2008 και έπειτα), με τη Θεσπρωτία το 2018 να έχει το μεγαλύτερο κ.κ. ΑΕΠ (12.351€) ενώ στον αντίποδα βρίσκεται η Άρτα με το μικρότερο κ.κ. ΑΕΠ (11.530€). Επίσης, λόγω της γεωμορφολογίας της Περιφέρειας και την ύπαρξη αρκετών ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών, δημιουργούνται ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα πρόσβασης του πληθυσμού στα αστικά κέντρα καθώς και σε υπηρεσίες (υγείας, πρόνοιας κλπ.).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Συμβούλου

Σχήμα 2: Διαχρονική εξέλιξη του κ.κ. ΑΕΠ στις Π.Ε. της Περιφέρειας Ηπείρου, 2000-2018

Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι ο δείκτης εξάρτησης της Περιφέρειας το 2019 είναι μακράν ο υψηλότερος μεταξύ των Περιφερειών της χώρας (66,4 έναντι 57,2 της χώρας), αυξανόμενος την περίοδο 2015-2019 (Eurostat 2020).

Σε ό,τι αφορά τη δομή της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας²⁴, ο πρωτογενής τομέας, στηριγμένος στη διαθεσιμότητα αξιόλογων φυσικών πόρων, εξακολουθεί να καθορίζει τη φυσιογνωμία της Ηπείρου, συνδεδεμένος με μια σειρά άλλων συμπληρωματικών δραστηριοτήτων τόσο του δευτερογενή όσο και του τριτογενή τομέα, όπως το εμπόριο, η μεταποίηση, η εκπαίδευση, η παροχή υπηρεσιών υγείας, οι μεταφορές και ο τουρισμός.

Ειδικότερα:

- ⇒ Ο πρωτογενής τομέας συνιστά την κυρίαρχη παραγωγική χρήση γης. Ειδικότερα, το Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και η πεδιάδα Άρτας - Φιλιπιάδας με προεκτάσεις προς την Πρέβεζα αποτελούν τις σημαντικότερες γεωργοκτηνοτροφικές περιοχές της Ηπείρου με τις καλύτερες παραγωγικές επιδόσεις σε όλους τους κλάδους του πρωτογενή τομέα. Οι κυριότερες μεταβολές αφορούν τη συρρίκνωση της γεωργικής δραστηριότητας στο Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων με απόδοση γεωργικής γης σε οικιστικές χρήσεις καθώς και η ανάπτυξη της παράκτιας και εσωτερικής ιχθυοκαλλιέργειας η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλούς βαθμούς καθετοποίησης και εξωστρέφειας.
- ⇒ Η χωρική οργάνωση της μεταποιητικής δραστηριότητας διατηρεί τα χαρακτηριστικά που διαχρονικά διαμορφώθηκαν, με την κυριαρχία των Ιωαννίνων και στη συνέχεια των άλλων βασικών αστικών κέντρων, ενώ στη μεθοριακή ζώνη, η μεταποιητική δραστηριότητα παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Βασική παράμετρος που μπορεί να επηρεάσει θετικά τον τομέα της μεταποίησης τα επόμενα χρόνια είναι η ανάδειξη της Εγνατίας Οδού σε βασικό αναπτυξιακό άξονα ελκυστικό για την εγκατάσταση μεταποιητικών δραστηριοτήτων, αποθηκών και χονδρεμπορίου.
- ⇒ Οι δραστηριότητες του τριτογενή τομέα, με εξαίρεση τον τουρισμό, αναπτύσσονται στα τέσσερα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, με τα Ιωάννινα να υπερσχύουν. Όσον αφορά στον τουρισμό, όπου και πάλι τα Ιωάννινα κατέχουν κυρίαρχη θέση, τάση συγκέντρωσης ξενοδοχειακών κλινών υπάρχει στην παράκτια ζώνη Πρέβεζας - Θεσπρωτίας, ενώ το Μέτσοβο αλλά και η ζώνη των Ζαγοροχωρίων εμφανίζουν παραδοσιακά μια αξιόλογη δυναμική στην ενδοχώρα.

Αποτέλεσμα των προαναφερόμενων οικονομικών επιδόσεων είναι η Περιφέρεια να εμφανίζει και σημαντικό ποσοστό νοικοκυριών και μεμονωμένων ατόμων που ζουν σε κίνδυνο φτώχειας. Σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ για το 2019, το όριο της φτώχειας σε εθνικό επίπεδο ανήλθε σε 4.917€ ετησίως ανά άτομο και σε 10.326€ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα μέλη.

Με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2019, ο πληθυσμός της Ηπείρου που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό ανέρχεται στο 27,6% του πληθυσμού (έναντι του 31,3% το 2018), το οποίο είναι μικρότερο από το αντίστοιχο μέγεθος σε επίπεδο χώρας (30%), αλλά αρκετά υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ΕΕ-27: 20,9%). Επίσης, το 2019 το 17,4% (έναντι του 12,8 το 2018) του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου ήταν σε κίνδυνο φτώχειας, ενώ της χώρας το 17,9% και της ΕΕ-27 το 16,5%.

²⁴ Πηγή: Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Ηπείρου (ΦΕΚ 286/τ.Α.Α.Π/28-11-2018)

Από τη μελέτη των δεικτών για τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού της Χώρας προκύπτει ότι το ποσοστό στέρησης βασικών αγαθών και υπηρεσιών²⁵ για το 2019 εκτιμάται σε 11,7%, ποσοστό σαφώς χαμηλότερο από το αντίστοιχο σε εθνικό επίπεδο (16,2%), αλλά όχι και σε επίπεδο της ΕΕ-27 (5,4%).

Επιπλέον, σύμφωνα με τους δείκτες στον κοινωνικό τομέα που δημοσίευσε η Eurostat (2019β), η Ήπειρος αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατάσταση του ανθρώπινου δυναμικού της. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 7,8% του πληθυσμού της Ηπείρου δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και το μερίδιο του πληθυσμού που κινδυνεύει από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό είναι 31%, τιμές που είναι ελαφρώς καλύτερες από τον εθνικό μέσο όρο.

Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ, η επίδοση της Περιφέρειας Ηπείρου ποικίλλει σε έναν αριθμό δεικτών ευημερίας που εξετάζει ο Οργανισμός (2019γ). Ειδικότερα, και σε σύγκριση με 402 περιοχές του ΟΟΣΑ, η Ήπειρος έχει σχετικά υψηλό βαθμό στην ασφάλεια και την υγεία, αλλά πολύ χαμηλές βαθμολογίες όσον αφορά στην εκπαίδευση, τη συμμετοχή των πολιτών, την κοινότητα, το εισόδημα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες και θέσεις εργασίας. Σε σύγκριση με τις άλλες ελληνικές περιφέρειες, η Ήπειρος κυμαίνεται υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου στην ασφάλεια και υγεία, κοντά στον εθνικό μέσο όρο στην κοινότητα, το περιβάλλον, την ικανοποίηση ζωής και τη στέγαση και χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο στην εκπαίδευση, την αστική συμμετοχή, το εισόδημα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες και θέσεις εργασίας.

Τα ανωτέρω δεδομένα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για την ανάγκη ανάληψης δράσεων αντιμετώπισης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου.

3.2 Τάσεις στην περιφερειακή αγορά εργασίας και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού με κίνδυνο φτώχειας

3.2.1 Η θέση της Περιφέρειας Ηπείρου στην αγορά εργασίας της χώρας και της ΕΕ

Λαμβάνοντας υπόψη τη συγκριτική ανάλυση των βασικών δεικτών απασχόλησης και ανεργίας, διαπιστώνεται ότι η Περιφέρεια υστερεί σε σχέση με τις επιδόσεις σε επίπεδο ΕΕ27, αλλά σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζει επιδόσεις που προσεγγίζουν το μέσο επίπεδο της χώρας.

Ειδικότερα, οι **απασχολούμενοι** ηλικίας 15-64 ετών στο συνολικό οικονομικά ενεργό πληθυσμό της Περιφέρειας ηλικίας 15-64 ετών, ανέρχονται στο 55,1% (Eurostat 2019), επίπεδο που προσεγγίζει το μέσο επίπεδο της χώρας (56,5%) ενώ είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (68,5%), παρουσιάζοντας αυξομειώσεις στην περίοδο 2011-2019. Έτσι, για το έτος 2019 η Περιφέρεια Ηπείρου απέχει σημαντικά

²⁵ Δυσκολία ικανοποίησης έκτακτων οικονομικών αναγκών, αδυναμία κάλυψης εξόδων για διακοπές μίας εβδομάδας το χρόνο, αδυναμία διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας ή ψάρι, αδυναμία πληρωμής για ικανοποιητική θέρμανση της κατοικίας, έλλειψη βασικών αγαθών, όπως πλυντήριο ρούχων, έγχρωμη τηλεόραση, τηλέφωνο, αυτοκίνητο, αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις, δυσκολίες στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών

από τον στόχο της απασχόλησης που έχει τεθεί στο ΕΠΜ για το 2020 (70%). Αξίζει επίσης να επισημανθεί η σημαντική απόκλιση μεταξύ του ποσοστού απασχόλησης ανδρών και γυναικών, καθώς οι άνδρες εμφανίζουν ποσοστό ίσο με 62,9%, ενώ οι γυναίκες ίσο με 47,2%.

Αναφορικά με την **ανεργία**, με βάση τα συγκριτικά στοιχεία της Eurostat για το 2019, το ποσοστό ανεργίας των ατόμων ηλικίας 15 και άνω ετών στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι μεγαλύτερο σε σχέση με την ΕΕ-27 (16,4% έναντι 6,7%), αλλά μικρότερο σε σχέση με τη χώρα 17,3%. Αξίζει να επισημανθεί η σημαντικά υψηλότερη ανεργία των γυναικών από αυτή των ανδρών (18,6% έναντι 14,6% για τους άνδρες).

Επίσης χαρακτηριστικό της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας Ηπείρου, όπως και γενικότερα της ελληνικής αγοράς εργασίας είναι η μακροχρόνια ανεργία που ανήλθε το 2019 και στις δύο περιπτώσεις στο 12,2% ξεπερνώντας κατά πολύ το αντίστοιχο μέγεθος στην ΕΕ-27 (μόλις 2,8%). Ακόμη ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η ύπαρξη μειωμένης απασχόλησης. Ειδικότερα, η μειωμένης έντασης εργασίας ανέρχεται στο 12,7% του πληθυσμού κάτω των 60 ετών στην Περιφέρεια, ενώ στη χώρα κυμαίνεται στο 13,8% και στην ΕΕ-27 σε 8,5%.

Αναφορικά με την **ανεργία των νέων**, στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών ανέρχεται σε 45,8% το 2018, ακολουθεί πτωτική τάση συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη (το 2014 ήταν 69,8%), ωστόσο παραμένει δυσμενέστερη σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (39,9%) όπως και τον ευρωπαϊκό (15,2%). Σε ό,τι αφορά τη διερευνημένη ηλικιακή ομάδα των νέων 15-29 ετών, το 2018 η ανεργία ανήλθε σε 37,9%, ποσοστό που είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο σε επίπεδο χώρας (32,3%) και σε επίπεδο ΕΕ-28 (12%).

Αναφέρεται επίσης ότι στην Ήπειρο το 2018 οι **νέοι εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (NEETS)** ανέρχονταν στο 18,2% του πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών, τιμή η οποία υπερβαίνει τον μ.ο. σε επίπεδο χώρας (14,1%), και σε επίπεδο ΕΕ-28 (10,5%), ενώ από το 2016 και έπειτα ο δείκτης στην Περιφέρεια παρουσιάζει αυξητική τάση (το 2016 ήταν 9,8%).

Σύμφωνα με τα πλέον **πρόσφατα στοιχεία που αφορούν το δ' τρίμ. του 2020**, το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας Ηπείρου, ηλικίας 15 ετών και άνω, ανέρχεται σε 133,9 χιλ. άτομα και αποτελείται από 110,9 χιλ. απασχολούμενους και 23 χιλ. ανέργους (17,2% του εργατικού δυναμικού, έναντι 12,1% για το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010).

Επίσης έντονες είναι οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες της αγοράς εργασίας, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το δ' τρίμ. του 2020, η Π.Ε. Άρτας εμφανίζει σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό ανεργίας από το αντίστοιχο σε επίπεδο περιφέρειας αλλά και σε σχέση με τις Π.Ε. Ιωαννίνων και Πρέβεζας²⁶. Ειδικότερα, στην Π.Ε. Άρτας το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 32,5%, τη στιγμή που στις Π.Ε. Ιωαννίνων και Πρέβεζας ήταν 13,5% και 17,5% αντίστοιχα.

Αξίζει επίσης να αναφερθούν και τα στοιχεία των εγγεγραμμένων ανέργων όπως προκύπτουν από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής. Ειδικότερα, όπως φαίνεται και στον ακόλουθο πίνακα και το σχήμα, καταγράφηκε πτωτική τάση το β' εξάμηνο του 2020. Οι μήνες κατά τους οποίους σημειώνονται τα

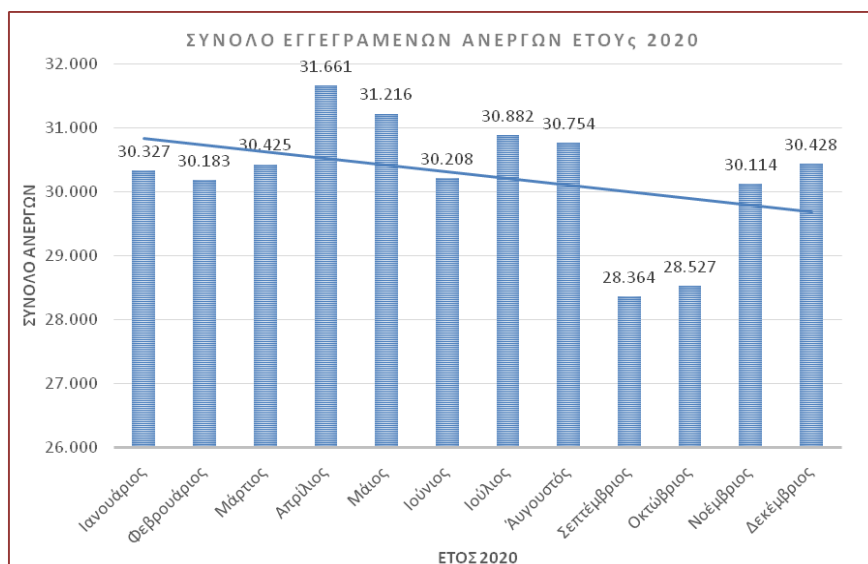
²⁶ Λόγω του υψηλού δειγματοληπτικού σφάλματος δεν δίνονται στοιχεία για την Π.Ε. Θεσπρωτίας.

υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι ο Απρίλιος και Μάιος, ενώ στον αντίποδα βρίσκονται ο Σεπτέμβριος και Οκτώβριος με τα χαμηλότερα ποσοστά.

Πίνακας 2: Σύνολο Εγγεγραμμένων Ανέργων Περιφέρειας Ηπείρου Έτους 2020

Μήνες	1/20	2/20	3/20	4/20	5/20	6/20	7/20	8/20	9/20	10/20	11/20	12/20
Άνεργοι	30.327	30.183	30.425	31.661	31.216	30.208	30.882	30.754	30.114	28.527	30.114	30.428

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Ηπείρου

Σχήμα 3: Μηνιαία εξέλιξη των εγγεγραμμένων ανέργων της Περιφέρειας Ηπείρου, 2020

3.3 Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια Ηπείρου

3.3.1 Περιφερειακός Στρατηγικός Σχεδιασμός

Όπως αναφέρθηκε και στις προηγούμενες ενότητες, η καταπολέμηση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού έχει τεθεί εδώ και αρκετά χρόνια στο επίκεντρο των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, ενώ στην κατεύθυνση αυτή έχουν κινητοποιηθεί πόροι στο πλαίσιο των διαδοχικών προγραμματικών περιόδων.

Σε ότι αφορά την Περιφέρεια Ηπείρου, τα τελευταία έτη έχει διαμορφωθεί ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών και δομών είτε δημόσιου είτε ιδιωτικού χαρακτήρα, οι οποίες βρίσκονται στη διάθεση όλων των πολιτών και κυρίως εκείνων που ανήκουν στις ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού που χρήζουν υποστήριξης ώστε να απολαμβάνουν αξιοπρεπή διαβίωση αλλά και ίσα δικαιώματα στην υγεία, την εργασία, την εκπαίδευση και τις εκάστοτε προνοιακές παροχές.

Κατά αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα για ενεργή και αποτελεσματική επανένταξη των ατόμων αυτών στο κοινωνικό και εργασιακό γίνεσθαι και μειώνεται το αίσθημα του κοινωνικού αποκλεισμού που βιώνουν δεδομένου ότι οι συνθήκες της ζωής, της ψυχικής και σωματικής τους υγείας και της διαβίωσής τους είναι πολλές φορές ιδιαίτερα δύσκολες και αντίξοες.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού γίνεται με βάση ένα συγκροτημένο πλαίσιο προστασίας των ευάλωτων ομάδων, το οποίο σε σημαντικό βαθμό καθορίζεται από επιμέρους στρατηγικές που έχουν εκπονηθεί σε περιφερειακό επίπεδο για το σκοπό αυτό.

Ειδικότερα, το 2015 διαμορφώθηκε η **Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη**, η οποία έθεσε ένα στρατηγικό πλαίσιο αρχών, προτεραιοτήτων και αξόνων δράσης για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η εν λόγω Στρατηγική αποτέλεσε βασική προϋπόθεση για την ενεργοποίηση δράσεων του ΕΚΤ στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 9 «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης» του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020. Η Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ηπείρου για την περίοδο 2014-2020, περιλάμβανε τέσσερις Στρατηγικούς Στόχους οι οποίοι εξειδικεύονταν σε επιμέρους Ειδικούς Στόχους. Οι Στρατηγικοί Στόχοι περιλάμβαναν:

- Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας
- Καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών
- Πρόσβαση στην αγορά εργασίας

Η ανωτέρω Στρατηγική επικαιροποιείται μέσω της παρούσας μελέτης, προκειμένου να ανταποκριθεί στις προτεραιότητες και προσκλήσεις της νέας προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027.

Το 2014 διαμορφώθηκε το **Περιφερειακό Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ της Περιφέρειας Ηπείρου** που αποσκοπούσε στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και τη δημιουργία των προϋποθέσεων της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, Ελλήνων και αλλοδαπών που διαβιούν νόμιμα στην χώρα. Οι βασικοί στόχοι του Επιχειρησιακού Σχεδίου είχαν ως ακολούθως:

- Εξασφάλιση και εγγύηση του «κατοικείν» μέσω παρεμβάσεων για την κάλυψη των αναγκών για αποδεκτές συνθήκες διαβίωσης.
- Πρόσβαση στη γνώση, με στόχο την αντιμετώπιση της μαθητικής διαρροής την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού
- Αντιμετώπιση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσω της αύξησης της Απασχόλησης δράσεων Επαγγελματικής Κατάρτισης για τον αναπροσανατολισμό και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, της αξιοποίησης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού των Ρομά για την τόνωση του επιχειρείν.
- Άρση των ανισοτήτων της παρεχόμενες υπηρεσίες νοσοκομειακής και κοινωνικής φροντίδας, εξασφάλιση πρόσβασης της πρωτοβάθμιας Υπηρεσίες Υγείας και υποστήριξη της διαδικασίας της πλήρους ένταξης των Ρομά.

- Αντιμετώπιση των φαινομένων παθογένειας μέσα της κοινότητες των Ρομά μέσω της ανάπτυξης ευρύτερου Κοινωνικού διαλόγου.

Το 2014 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το **Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου** για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020. Το εν λόγω Πρόγραμμα περιλάμβανε τον στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό της Περιφέρειας για μια σειρά θεματικών τομέων, ένας εκ των οποίων ήταν και η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (Θ.Σ.9). Οι παρεμβάσεις που ενεργοποιήθηκαν συνδέονται με Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές (για την Κοινωνική Ένταξη, τους Ρομά κλπ.). Συνοπτικά αναφέρεται ότι μέσω του ΠΕΠ Ηπείρου 2014 -2020 χρηματοδοτείται πλήθος παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού όπως:

- Λειτουργία Κέντρων Κοινότητας σε Δήμους της Περιφέρειας. Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν δομή σε αυτοδιοικητικό επίπεδο του Εθνικού Μηχανισμού συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής και αποτελούν υπηρεσία μιας στάσης με ευρεία γκάμα υπηρεσιών για την προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.
- Διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, λειτουργία δομών σίτισης.
- Λειτουργία δομών υποστήριξης και παροχή υπηρεσιών σε επιμέρους ομάδες του πληθυσμού όπως δομές στέγασης, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑμεΑ, Κέντρα Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία, Συμβουλευτικά Κέντρα/ Ξενώνες υποστήριξης ατόμων που υφίστανται διακρίσεις όπως γυναίκες θύματα κακοποίησης, Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- Παρεμβάσεις για τη στήριξη των Ρομά όπως επιδότηση ενοικίου για τη στέγαση οικογενειών Ρομά, Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης, δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης, κλπ..
- Προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας ως μια διέξοδο στην αγορά εργασίας για τις ευπαθείς ομάδες.
- Σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα της υγείας όπως είναι η λειτουργία Τοπικών Ομάδων Υγείας, η ανάπτυξη δράσεων για την ψυχική υγεία καθώς και για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων
- Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός υποδομών και εξοπλισμού νοσοκομειακών μονάδων, η προμήθεια νέων ασθενοφόρων οχημάτων, καθώς και ειδικών οχημάτων (minibus) για τη λειτουργία των ΚΔΗΦ.

Στοιχεία από τη λειτουργία δομών που αναφέρθηκαν παραπάνω δίνονται στις ενότητες που ακολουθούν.

Επιπρόσθετα, στον ανωτέρω στρατηγικό σχεδιασμό για την κοινωνική ένταξης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα Επιχειρησιακά Σχέδια της Περιφέρειας και των Δήμων στο πλαίσιο των οποίων περιλαμβάνεται η προστασία και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (που χρηματοδοτείται από το ΤΕΒΑ) στην Περιφέρεια λειτουργούν τρεις Κοινωνικές Συμπράξεις (Π.Ε. Άρτας με επικεφαλής εταίρο την Περιφέρεια, Π.Ε. Θεσπρωτίας με επικεφαλής εταίρο την Περιφέρεια, Π.Ε. Ιωαννίνων με επικεφαλής εταίρο τον Δήμο Ιωαννιτών). Μέσω των Κοινωνικών αυτών Συμπράξεων πραγματοποιείται διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, σε συνδυασμό με συνοδευτικά μέτρα για την κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελουμένων (άποροι).

3.3.2 Συντονισμός των πολιτικών κοινωνικής ένταξης σε περιφερειακό επίπεδο

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Δ/νση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας και το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης αποτελούν δομικά στοιχεία του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης λειτουργεί από τον Ιούνιο του 2020 σύμφωνα με το Ν.4445/2016 και αποτελεί τμήμα της Διεύθυνσης Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας, ύστερα από την τροποποίηση του Οργανισμού της με την αριθμ.163473/24-10-2017 απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας (ΦΕΚ 3878/τ.Β'/03-11-2017).

Σημειώνεται ότι η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Ηπείρου ασκεί αρμοδιότητες προνοιακού χαρακτήρα που αφορούν την οικογένεια, το παιδί, τους ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες και ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, καθώς και αρμοδιότητες που ανάγονται στην κοινωνική και οικονομική στήριξη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, στη διεξαγωγή ερευνών για την πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τη λειτουργία της κοινωνίας. Επίσης, ασκεί αρμοδιότητες σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της περιφερειακής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική συνοχή (ΠΕ.Σ.Κ.Ε.) και έχει την αρμοδιότητα του συντονισμού των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης παρέχοντάς τους την κατάλληλη υποστήριξη και διάθεση τεχνογνωσίας για την εφαρμογή και παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης. Μεριμνά για την εφαρμογή των οριζόντιων μέτρων πολιτικής και την ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών. Επιπλέον ασκεί αρμοδιότητες που ανάγονται στη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην προαγωγή και ανάπτυξη του αθλητισμού. Τέλος έχει την ευθύνη για τον συντονισμό και την παρακολούθηση του έργου των αντίστοιχων οργανικών μονάδων όλων των περιφερειακών Ενοτήτων της οικείας Περιφέρειας.

Επισημαίνεται ότι για την διαμόρφωση της παρούσας μελέτης υπήρξε συνεργασία με την Δνση Κοινωνικής Μέριμνας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για τον σχεδιασμό της Περιφερειακής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική συνοχή.

3.3.3 Δομές και Προγράμματα κοινωνικής προστασίας στην Ήπειρο

Στην υποενότητα αυτή, γίνεται μια συνοπτική αποτύπωση της δραστηριότητας για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας στην Ήπειρο, με βάση στοιχεία της Δ/νσης Κοινωνικής Μέριμνας και του Περιφερειακού Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου για τα έτη 2019 και 2020.

Κοινωνικά Προγράμματα Δήμων

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα κοινωνικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν το 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας Ηπείρου.

Σύμφωνα με τον πίνακα, στην Περιφέρεια Ηπείρου η πλειοψηφία των κοινωνικών προγραμμάτων όπως είναι αναμενόμενο συγκεντρώνεται στην Π.Ε. Ιωαννίνων και ειδικότερα στον Δήμο Ιωαννιτών όπου υλοποιούνται 50 κοινωνικά προγράμματα και ακολουθεί ο Δήμος Ηγουμενίτσας με 28 κοινωνικά προγράμματα. Στον αντίποδα βρίσκονται οι Δήμοι Ζαγορίου, Γ. Καραϊσκάκη, Κεντρικών Τζουμέρκων και Βόρειων Τζουμέρκων, όπου τα κοινωνικά προγράμματα δεν ξεπερνούν τα 3 (ανά δήμο) και αφορούν κυρίως σε Βοήθεια στο Σπίτι.

Όσον αφορά στην κατηγορία των κοινωνικών προγραμμάτων υπερισχύουν οι βρεφονηπιακοί σταθμοί που ανέρχονται σε 79 στο σύνολο της Περιφέρειας και ακολουθούν τα Βοήθεια στο Σπίτι (68 δομές). Τα ΚΑΠΗ ανέρχονται σε 30 και τα ΚΔΑΠ σε 29, ενώ τα ΚΔΑΠ ΜΕΑ είναι μόλις 3 σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου (σε Ιωάννινα, Ηγουμενίτσα και Πρέβεζα).

Πίνακας 3: Στοιχεία Κοινωνικών προγραμμάτων Δήμων της Περιφέρειας Ηπείρου Έτους 2019

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΕΤΟΥΣ 2019															
ΔΗΜΟΙ	ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ			ΚΔΑΠ			ΚΔΑΠ ΜΕΑ			ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ			ΚΑΠΗ		
	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελού-μενων	Αρ. Υπηρε-τούντος Προσωπικού	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελού-μενων	Αρ. Υπηρε-τούντος Προσωπικού	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελού-μενων	Αρ. Υπηρε-τούντος Προσωπικού	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελού-μενων	Αρ. Υπηρε-τούντος Προσωπικού	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελού-μενων	Αρ. Υπηρε-τούντος Προσωπικού
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	22	850	180	8	427	39	1	17	7	6	310	18	13	1943	12
ΔΩΔΩΝΗΣ				1	24	3				4	329	11			
ΖΙΤΣΑΣ	2	38	10	2	84	7				6	582	14			
ΠΩΓΩΝΙΟΥ	4	23	8	1	21	3				5	235	13	1	30	4
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	2	27	5	1	48	4				5	412	17	1	329	1
ΜΕΤΣΟΒΟΥ	3	50	13	2	69	7				4	200	8	1	500	0
ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ										3	240	7			
ΖΑΓΟΡΙΟΥ										3	206	9			
ΑΡΤΑΙΩΝ	12	485	69										2	550	5
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	5	120	19	2	80	4				2	159	6	1	70	
ΚΕΝΤΡ. ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ				1	30	3				2	129	6			
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ										3	270	9			
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	11	310	70	2	121	8	1	24	6	9	433	23	5	406	7
ΣΟΥΛΙΟΥ	2	48	12	5	125	12				7	444	19	1	412	3
ΦΙΛΙΑΤΩΝ	2	37	8							2	230	8	1	150	3
ΖΗΡΟΥ	3	102	27	2	147	4				1	331	15	3	200	
ΠΑΡΓΑΣ	2	51	8							2	100	6			
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	9	211	60	2	53	6	1	23	4	4	189	11	1	159	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	79	2352	489	29	1229	100	3	64	17	68	4799	200	30	4749	35

Πηγή: Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφέρειας Ηπείρου

Κέντρα Κοινότητας στην Περιφέρεια Ηπείρου

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Δ/σης Κοινωνικής Μέριμνας, στην Περιφέρεια Ηπείρου λειτουργούν 10 (δέκα) Κέντρα Κοινότητας με στόχο την εξυπηρέτηση του γενικού πληθυσμού για την εφαρμογή προγραμμάτων προνοιακού χαρακτήρα που αφορούν παροχές οικονομικών ενισχύσεων σε άτομα και οικογένειες που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους εντάσσεται και η καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες. Επίσης έχουν ως αρμοδιότητα την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης των πολιτών για τις λοιπές παρεχόμενες υπηρεσίες από φορείς και δομές εξειδικευμένης παρέμβασης.

Γενικότερα, τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν ως one stop shop που εξυπηρετεί όλες τις ομάδες πληθυσμού (άνεργοι, γυναίκες, φτωχές οικογένειες, μετανάστες, Ρομά, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, πρόσφυγες κ.λ.π) και αποτελούν σημαντικό μηχανισμό άρσης των προβλημάτων χωρικής συνοχής και λειτουργικών διασυνδέσεων μεταξύ των υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα, τα οποία αναδύονται λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης της Περιφέρειας, και την ύπαρξη δυσπρόσιτων ορεινών περιοχών.

Τα κύρια αιτήματα των εξυπηρετούμενων αφορούν σε λήψη επιδομάτων (ΚΕΑ, ΤΕΒΑ, στέγασης, υπερηλίκων, αναπήρων, γέννησης), σε συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη και στη λήψη παροχών μέσω του κοινωνικού παντοπωλείου και κοινωνικού φαρμακείου.

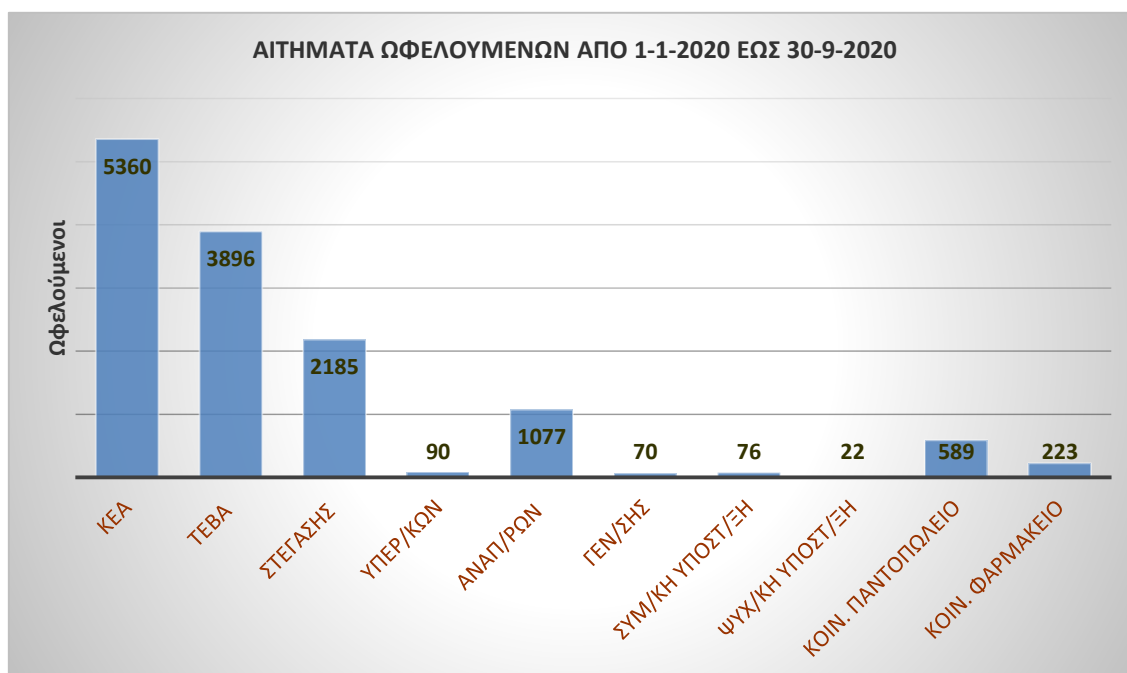
Στους παρακάτω πίνακες, αποτυπώνονται τα στοιχεία για τα αιτήματα των ωφελουμένων των κέντρων κοινότητας στο σύνολο αλλά και ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο της Ηπείρου, για το διάστημα 1/1/2020 έως 30/9/2020.

Όπως φαίνεται η πλειοψηφία αφορούν στα επιδόματα ΚΕΑ και ΤΕΒΑ, ενώ τα Κ.Κ. της Π.Ε. Άρτας συγκεντρώνουν την υψηλότερη ποσοστιαία συμμετοχή αιτημάτων και ακολουθεί η Π.Ε. Πρέβεζας.

Πίνακας 4: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Περιφέρειας Ηπείρου, ανά Π.Ε., από 1/1/2020 ως 30/9/2020

	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ						ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	
	ΚΕΑ	ΤΕΒΑ	ΣΤΕΓΑΣΗ Σ	ΥΠΕΡ/ΚΩ Ν	ΑΝΑΠ/ΡΩΝ	ΓΕΝ/ΣΗΣ	ΣΥΜ/ΚΗ	ΨΥΧ/Κ Η	ΠΑΝΤΟ- ΠΩΛΕΙΟ	ΦΑΡΜΑ- ΚΕΙΟ
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.077	1.096	814	292	26	9	24	-	276	156
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	1.912	1.906	475	39	316	22	-	-	85	-
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	2.023	555	745	29	404	33	13	12	219	67
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	348	348	150	10	51	5	39	22	9	
ΣΥΝΟΛΟ	5.360	3.905	2.184	370	797	69	76	34	589	223

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου
Σχήμα 4: Κατανομή των αιτημάτων των ωφελουμένων των Κ.Κ. της Περιφέρειας Ηπείρου ανά κατηγορία, από 1/1/2020 ως 30/9/2020

Πίνακας 5: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Ιωαννίνων, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ						ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	
	ΚΕΑ	ΤΕΒΑ	ΣΤΕΓΑΣΗΣ	ΥΠΕΡ/ΚΩΝ	ΑΝΑΠ/ΡΩΝ	ΓΕΝ/ΣΗΣ	ΣΥΜ/ΚΗ	ΨΥΧ/ΚΗ	ΠΑΝΤΟ-ΠΩΛΕΙΟ	ΦΑΡΜΑ-ΚΕΙΟ
Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	815	815	746		280				88	156
Δ. ΖΙΤΣΑΣ	152	152	66	8	14	6	24		188	
Δ.ΔΩΔΩΝΗΣ	110	129	2	4	12	3				
ΣΥΝΟΛΟ	1.077	1087	815			10	24		276	156

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Σημειώνεται ότι, στο Κ.Κ. Δήμου Ιωαννιτών, οι συνολικά ωφελούμενοι ανέρχονται σε 4.203 σε σύνολο 10.308 αιτημάτων, ενώ στο Κ.Κ. Δήμου Ζίτσας συνολικά προσήλθαν για ενημέρωση 315 ωφελούμενοι, υπήρξαν 52 παραπομπές, 205 εγγραφές στο μητρώο ανέργων και 11 αιτήματα για ΚΟΤ Ύδρευσης.

Πίνακας 6: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Άρτας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ						ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	
	ΚΕΑ	ΤΕΒΑ	ΣΤΕΓΑΣΗΣ	ΥΠΕΡ/ΚΩΝ	ΑΝΑΠ/ΡΩΝ	ΓΕΝ/ΣΗΣ	ΣΥΜ/ΚΗ	ΨΥΧ/ΚΗ	ΠΑΝΤΟ-ΠΩΛΕΙΟ	ΦΑΡΜΑ-ΚΕΙΟ
Δ. ΑΡΤΑΙΩΝ	1.276	1.276	364	21	254	17			26	0
Δ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	636	630	111	18	62	5			59	0
ΣΥΝΟΛΟ	1.912	1.906	475	39	316	22			85	0

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Σημειώνεται ότι στο Κ.Κ. Δήμου Αρταίων, συνολικά προσήλθαν για ενημέρωση 2.816 ωφελούμενοι σε θέματα: (ΚΕΑ: 1.846, ΤΕΒΑ:29, Επίδομα Στέγασης: 594, Προνοιακά-

Αναπηρικά: 315, Επίδομα Γέννησης: 14, Επίδομα Ανασφάλιστων Υπερηλίκων: 18), ενώ στο Κ.Κ. Δήμου Νικολάου Σκουφά προσήλθαν για ενημέρωση 58 ωφελούμενοι σε θέματα Ανεύρεσης Εργασίας (5 άτομα), Προνοιακά Επιδόματα (43 άτομα) Εγγραφή παιδιών σε Ε.Ε.Τ.Α.Α. (10 άτομα).

Πίνακας 7: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Πρέβεζας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ						ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	
	ΚΕΑ	ΤΕΒΑ	ΣΤΕΓΑΣΗ Σ	ΥΠΕΡ/ΚΩΝ	ΑΝΑΠ/ΡΩΝ	ΓΕΝ/ΣΗΣ	ΣΥΜ/ΚΗ	ΨΥΧ/ΚΗ	ΠΑΝΤΟ-ΠΩΛΕΙΟ	ΦΑΡΜΑ-ΚΕΙΟ
Δ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	814	555	274	21	116	13			219	67
Δ. ΖΗΡΟΥ	356		145	8	92	8		12		
Δ. ΠΑΡΓΑΣ	853		326		196	12	13			
ΣΥΝΟΛΟ	2.023	555	745	29	404	33	13	12	219	67

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Σημειώνεται ότι για το Κ.Κ. Δήμου Ζηρού, στα στοιχεία εμπεριέχονται τα εγγεγραμμένα αιτήματα, καθώς και οι μη εγκεκριμένες αιτήσεις, αιτήματα πληροφόρησης δικαιολογητικών και ελέγχου αιτήσεων/ πληρωμών, ενώ υπήρξαν και 10 παραπομπές σε άλλες υπηρεσίες. Στο Κ.Κ. Δήμου Πάργας, στα στοιχεία εμπεριέχονται τα εγγεγραμμένα αιτήματα, ενώ υπήρξαν και 45 παραπομπές πολιτών σε υπηρεσίες ΟΑΕΔ.

Πίνακας 8: Κύρια αιτήματα Κέντρων Κοινότητας Π.Ε. Θεσπρωτίας, ανά Δήμο, από 1/1/2020 ως 30/9/2020

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ						ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	
	ΚΕΑ	ΤΕΒΑ	ΣΤΕΓΑΣΗΣ	ΥΠΕΡ/ΚΩΝ	ΑΝΑΠ/ΡΩΝ	ΓΕΝ/ΣΗΣ	ΣΥΜ/ΚΗ	ΨΥΧ/ΚΗ	ΠΑΝΤΟ-ΠΩΛΕΙΟ	ΦΑΡΜΑ-ΚΕΙΟ
Δ. ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	201	201	75	5	32	4	15	1		
Δ. ΣΟΥΛΙΟΥ	147	147	75	5	19	1	24	21	9	
ΣΥΝΟΛΟ	348	348	150	10	51	5	39	22	9	

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Σημειώνεται ότι στο Κ.Κ. Δήμου Ηγουμενίτσας οι συνολικά ωφελούμενοι ανέρχονται σε 576 σε σύνολο 748 αιτημάτων.

Για την άσκηση αυτών των δραστηριοτήτων, τα Κέντρα Κοινότητας είναι στελεχωμένα με κοινωνικούς λειτουργούς (12 άτομα), ψυχολόγους (10 άτομα) και μόνο στην περίπτωση του Κ.Κ. Δήμου Ιωαννιτών με διοικητικούς υπαλλήλους. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η στελέχωση του κάθε Κέντρου Κοινότητας, ανά δήμο.

Πίνακας 9: Στελέχωση των Κέντρων Κοινότητας της Περιφέρειας Ηπείρου, Έτους 2020

ΚΕΝΤΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ	ΨΥΧΟΛΟΓΟΙ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	2	1	1
ΔΗΜΟΥ ΖΙΤΣΑΣ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΔΩΔΩΝΗΣ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΑΡΤΑΙΩΝ	2	1	
ΔΗΜΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΖΗΡΟΥ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΓΑΣ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	1	1	
ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ	1	1	
ΣΥΝΟΛΟ	12	10	1

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Τα ΚΗΦΗ, ως ανοικτές ημερήσιες Κοινωνικές Δομές, προωθούν την κοινωνική ένταξη των εξυπηρετούμενων ηλικιωμένων, διότι συμβάλλουν στην άρση των συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων τρίτης ηλικίας. Μέσα από τις υπηρεσίες που παρέχουν στα μη δυνάμενα να αυτοεξυπηρετηθούν άτομα, δίνουν τα δυνατότητα στους ωφελούμενους να εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση των διατηρώντας παράλληλα τη συνοχή της οικογένειας. Ακόμα, καταπολεμούν τη φτώχεια αφού συμβάλλουν στην εναρμόνιση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής των μελών της οικογένειας που είναι επιφορτισμένη με τη φροντίδα ηλικιωμένου μέλους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Δ/σης Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Ηπείρου, το 2019 λειτουργούσαν 9 ΚΗΦΗ, εξυπηρετώντας 223 άτομα και απασχολώντας 39 υπαλλήλους.

Πίνακας 10: Στοιχεία των ΚΗΦΗ ανά δήμο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019

ΔΗΜΟΙ	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελούμενων	Αρ. Υπηρετούντος Προσωπικού
ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	2	60	8
ΔΩΔΩΝΗΣ			
ΖΙΤΣΑΣ			
ΠΩΓΩΝΙΟΥ	1	30	4
ΚΟΝΙΤΣΑΣ			
ΜΕΤΣΟΒΟΥ	1	30	5
ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ			
ΖΑΓΟΡΙΟΥ			
ΑΡΤΑΙΩΝ			

ΔΗΜΟΙ	Αρ. Δομών	Αρ. Ωφελομένων	Αρ. Υπηρετούντος Προσωπικού
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ			
ΚΕΝΤΡ. ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ			
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ			
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	2	50	10
ΣΟΥΛΙΟΥ			
ΦΙΛΙΑΤΩΝ	2	30	8
ΖΗΡΟΥ			
ΠΑΡΓΑΣ			
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	1	23	4
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	9	223	39

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής Περιφέρειας Ηπείρου

Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών

Σε 11 δήμους της Περιφέρειας Ηπείρου λειτουργούν Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, οι οποίες θεωρούνται σημαντικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση της Φτώχειας καθώς συμβάλλουν σε υψηλό βαθμό στη μείωση των επιπτώσεων της φτωχοποίησης του τοπικού πληθυσμού, παρέχοντας βασικά αγαθά (είδη παντοπωλείου, φαγητό) και φάρμακα σε πολίτες που βρίσκονται σε κατάσταση (ακραίας) φτώχειας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Δ/σης Κοινωνικής Μέριμνας, το 2019, τα Κοινωνικά Παντοπωλεία εξυπηρετούσαν 963 οικογένειες και 1868 άτομα, ενώ απασχολούσαν 27 υπαλλήλους. Κοινωνικά φαρμακεία λειτουργούσαν σε 4 μόνο δήμους (Ιωαννιτών, Αρταίων, Ηγουμενίτσας και Πρέβεζας ήτοι στις πρωτεύουσες των Π.Ε.), εξυπηρετούσαν 629 άτομα και απασχολούσαν από 2 άτομα προσωπικό (ήτοι 8 άτομα).

Πίνακας 11: Στοιχεία των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών ανά δήμο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2019

ΔΗΜΟΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ		ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ	
	Αρ. Ωφελομένων	Αρ. Υπηρετούντος Προσωπικού	Αρ. Ωφελομένων	Αρ. Υπηρετούντος Προσωπικού
ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	176 οικογένειες	2	202 άτομα	2
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	117 οικογένειες / 208 άτομα	2		
ΠΩΓΩΝΙΟΥ	135 οικογένειες / 270 άτομα	4		
ΑΡΤΑΙΩΝ	197 οικογένειες / 400 άτομα	5	104 άτομα	2
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	92 οικογένειες / 142 άτομα	2		
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	217 άτομα	2	242 άτομα	2
ΣΟΥΛΙΟΥ	127 οικογένειες / 337 άτομα	2		
ΦΙΛΙΑΤΩΝ	120 άτομα	2		
ΖΗΡΟΥ	119 οικογένειες	2		
ΠΑΡΓΑΣ	100	2		
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	174 άτομα	2	81 άτομα	2
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	963 οικογένειες / 1968 άτομα	27	629 άτομα	8

Δομές Κοινωνικής Φροντίδας της Περιφέρειας Ηπείρου

Οι δομές κοινωνικής φροντίδας της Περιφέρειας Ηπείρου αφορούν στους εξής τομείς:

- 1) τομέας ψυχικής υγείας
- 2) τομέας προστασίας οικογένειας και παιδιού
- 3) τομέας Προστασίας και Αποκατάστασης Α.ΜΕ.Α
- 4) τομέας Εξαρτήσεων
- 5) τομέας Προστασίας τρίτης Ηλικίας
- 6) Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
- 7) Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία
- 8) Παιδικές Εξοχές
- 9) Βοήθεια στο Σπίτι

Για καθένα από τους παραπάνω τομείς παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία δομών ανά Π.Ε. της Περιφέρειας Ηπείρου, και τα οποία διατέθηκαν από τη Δ/ση Κοινωνικής Μέρимνας.

1) Τομέας ψυχικής υγείας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες ψυχιατρικής φροντίδας:

- 2 Νοσοκομεία
- 2 Κέντρα Ψυχικής Υγείας
- 1 Κέντρο Προ-επαγγελματικής Κατάρτισης
- 1 Εργαστήριο Αργυροχοΐας Ψυχικά Πασχόντων
- 3 Εταιρείες Ψυχικής Υγείας
- 6 Ξενώνες/ Οικοτροφεία
- 1 Υπηρεσία ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας και κατ' οίκον φροντίδας
- 1 Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες ψυχιατρικής φροντίδας:

- 1 Νοσοκομείο
- 1 Κέντρο Πρόληψης κατά των εξαρτήσεων και προαγωγής ψυχοκοινωνικής υγείας
- 1 Οικοτροφείο
- 1 Μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες ψυχιατρικής φροντίδας:

- 1 Νοσοκομείο
- 1 Κέντρο ψυχικής υγείας
- 1 Δομή ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης
- 1 Κέντρο πρόληψης ναρκωτικών & άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών
- 1 Κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων & προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας Πρέβεζας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες ψυχιατρικής φροντίδας:

- 1 Νοσοκομείο
- 1 Κέντρο ψυχικής υγείας Ηγουμενίτσας
- 1 Μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης
- 1 Υπηρεσία Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας και κατ' οίκον φροντίδας
- 1 Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας

2) Τομέας προστασίας οικογένειας και παιδιού**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού:

- Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφέρειας Ηπείρου
- Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας Δήμου Ιωαννιτών
- Ο.Κ.Π.Α.Π.Α. (Οργανισμός Κοινωνικής Προστασίας – Αλληλεγγύης & Προσχολικής Αγωγής)
- 1 Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Ηπείρου
- 1 Κοινωνικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου
- 1 Παράρτημα Ε.Ε.Σ (Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού)
- Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και κοινωνικής αρωγής
- 1 Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών
- 3 Οικοτροφεία (Κέντρα Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας)
- 1 Δομή των Παιδικών Χωριών SOS
- 2 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού:

- Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας, Παιδείας και Εθελοντισμού
- 1 Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων
- 1 Παράρτημα Ε.Ε.Σ (Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού)
- 4 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού:

- Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας
- Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης

- Κέντρο ψυχικής υγείας
- 3 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού:

- Κοινωνική Υπηρεσία
- 1 Κέντρο παιδικής μέριμνας αρρένων
- 1 Κέντρο Προστασίας Παιδιού
- 1 Παράρτημα Ε.Ε.Σ (Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού)

3) Τομέας Προστασίας και Αποκατάστασης Α.ΜΕ.Α

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας και Αποκατάστασης Α.με.Α.:

- Κέντρο κοινωνικής πρόνοιας περιφέρειας Ηπείρου -Παράρτημα ΑΜΕΑ
- 1 Περιφερειακό κέντρο εκπαιδευτικού σχεδιασμού
- 1 Κοινοτικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου
- 1 Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης Ιωαννίνων
- 2 ΚΑΑ (Κέντρα Αποθεραπείας Αποκατάστασης Ημερήσιας Φροντίδας)
- 8 Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης
- 2 ιδιωτικοί φορείς (ΑΜΚΕ ΜΕΡΙΜΝΑ-ΕΕΠΑΑ)
- 12 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας και Αποκατάστασης Α.με.Α.:

- 1 Κέντρο κοινωνικής πρόνοιας
- 1 Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης Θεσπρωτίας
- 2 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας και Αποκατάστασης Α.με.Α.:

- 1 Κέντρο Φυσικής και Ιατρικής Αποκατάστασης
- 1 Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης
- 2 ΚΑΑ
- 7 Σύλλογοι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας και Αποκατάστασης Α.με.Α.:

- 1 Κέντρο Φυσικής και Ιατρικής Αποκατάστασης
- 1 Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης
- 4 Σύλλογοι

4) Τομέας Εξαρτήσεων**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωάννινα λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα των Εξαρτήσεων:

- 1 Κέντρο ΚΕΘΕΑ με 4 Μονάδες
- 1 Κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα των Εξαρτήσεων:

- Κέντρο πρόληψης ναρκωτικών & άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών
- ΟΚΑΝΑ
- Κέντρο πρόληψης κατά των εξαρτήσεων και προαγωγής ψυχοκοινωνικής υγείας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα των Εξαρτήσεων:

- Συμβουλευτικός Σταθμός ΚΕΘΕΑ
- 1 Κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας

5) Τομέας Προστασίας τρίτης Ηλικίας**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Γ' Ηλικίας:

- 4 ΜΦΗ (Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων)
- Ο.Κ.Π.Α.Π.Α.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Άρτας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Γ' Ηλικίας:

- 1 Γηροκομείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Γ' Ηλικίας:

- 1 Γηροκομείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας λειτουργούν προσφέροντας υπηρεσίες στον Τομέα Προστασίας Γ' Ηλικίας:

- Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας (ΚΚΠΠΗ)

6) Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Π.Ε.	Αρ. Δομών
Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	28
Περιφερειακή Ενότητα Άρτας	11
Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας	8
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας	11
ΣΥΝΟΛΟ	58

7) Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία

Π.Ε.	Αρ. Δομών
Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	8
Περιφερειακή Ενότητα Άρτας	1
Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας	1
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας	1
ΣΥΝΟΛΟ	11

8) Παιδικές Εξοχές

Π.Ε.	Αρ. Δομών
Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	1
Περιφερειακή Ενότητα Άρτας	3
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας	1
ΣΥΝΟΛΟ	5

9) Βοήθεια στο Σπίτι

Π.Ε. Ιωαννίνων	Αρ. Δομών
Δήμος Ιωαννιτών	6
Δήμος Μετσόβου	4
Δήμος Ζαγορίου	3
Δήμος Κόνιτσας	5
Δήμος Πωγωνίου	5
Δήμος Δωδώνης	5
Δήμος Τζουμέρκων	4
Δήμος Ζίτσας	5
ΣΥΝΟΛΟ	37

Π.Ε. Άρτας	Αρ. Δομών
Δήμος Αρταίων	2
Δήμος Νικολάου Σκουφά	2
Δήμος Κεντρικών Τζουμέρκων	2
Δήμος Γεωργίου Καραϊσκάκη	3
ΣΥΝΟΛΟ	9

Π.Ε. Θεσπρωτίας	Αρ. Δομών
Δήμος Πρέβεζας	4
Δήμος Πάργας	2
Δήμος Ζηρού	1
ΣΥΝΟΛΟ	7

Π.Ε. Πρέβεζας	Αρ. Δομών
Δήμος Πρέβεζας	9
Δήμος Πάργας	2
Δήμος Ζηρού	7
ΣΥΝΟΛΟ	18

4. SWOT Ανάλυση

Η κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελεί βασική συνιστώσα της διαδικασίας σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων.

Προς τον σκοπό αυτό εξυπηρετεί η κατάρτιση της SWOT ανάλυσης ώστε να γίνει μια συνθετική / συμπερασματική καταγραφή των πορισμάτων στο πεδίο της κοινωνικής συνοχής στη Περιφέρεια Ηπείρου τα οποία συστηματοποιούνται σε Δυνατά σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Απειλές (Strengths, Weakness, Opportunities, Threats) του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος.

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής συστηματοποιήθηκαν στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 12: SWOT Ανάλυση στον τομέα της κοινωνικής συνοχής στην Ήπειρο

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη σαφούς Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕΣΚΕ) μέσω της οποίας χρηματοδοτείται πλήθος παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (όπως δράσεις διανομής τροφίμων και άλλων βασικών αγαθών, λειτουργία κοινωνικών δομών κλπ.). • Η λειτουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης μέσω του οποίου επιτυγχάνεται: <ul style="list-style-type: none"> ο η αποτελεσματική παρακολούθηση και ο συντονισμός των στόχων της ΠΕΣΚΕ ο η ανάδειξη τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης ο η διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα (ΕΓΠΣ) του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ) ο η αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. • Η λειτουργία ενός ικανοποιητικού δικτύου κοινωνικών δομών σε περιφερειακό επίπεδο για την εξυπηρέτηση των ευπαθών ομάδων πληθυσμού και την αντιμετώπιση κινδύνων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (όπως Κέντρα Κοινότητας, δομές σίτισης – στέγασης, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, Δομές στήριξης κακοποιημένων γυναικών κλπ.). • Η έντονη δραστηριοποίηση της Περιφέρειας και των Δήμων στην άσκηση τοπικών πολιτικών κοινωνικής φροντίδας (δομές, κλπ.) • Η υλοποίηση στοχευμένων δράσεων στην Περιφέρεια για τη στήριξη επιμέρους ομάδων του πληθυσμού οι οποίες δύναται να αμβλύνουν τα προβλήματα που αυτές αντιμετωπίζουν. Ενδεικτικά αναφέρονται: <ul style="list-style-type: none"> ο Γυναίκες (δράση εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής που συμβάλλει στη διατήρηση της απασχόλησης ή/και στην εύρεση εργασίας εκ μέρους των γυναικών, λειτουργία δομών για τη στήριξη κακοποιημένων γυναικών κλπ.). ο Άτομα με Αναπηρία (Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, Κέντρα Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας, Εξειδικευμένη 	<ul style="list-style-type: none"> • Η Ήπειρος αποτελεί μια από τις φτωχότερες Περιφέρειες της Ελλάδας σε όρους ΑΕΠ. • Η Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικό ποσοστό νοικοκυριών και μεμονωμένων ατόμων που ζουν σε κίνδυνο φτώχειας (το 2019 το ποσοστό του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου που ζει με κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 27,6% του πληθυσμού, ενώ το 17,4% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου ήταν σε κίνδυνο φτώχειας, ενώ της χώρας το 17,9% και της ΕΕ-27 το 16,5%). Επίσης, Το ποσοστό στέρησης βασικών αγαθών και υπηρεσιών για το 2019 εκτιμάται σε 11,7%, ποσοστό σαφώς υψηλότερο σε επίπεδο της ΕΕ-27 (5,4%). • Τα στοιχεία (ΟΟΣΑ) δείχνουν ότι το 7,8% του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας • Υπάρχουν ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα πρόσβασης του πληθυσμού - και ειδικότερα των ηλικιωμένων - στα αστικά κέντρα καθώς και σε υπηρεσίες, λόγω της λόγω της γεωμορφολογίας της Περιφέρειας και την ύπαρξη αρκετών ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών. • Η γήρανση αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα, στην Ήπειρο καθώς το ποσοστό άνω των 70 ετών (18,1%) είναι το υψηλότερο στην Ελλάδα και σχεδόν 1,4 φορές πάνω από τα επίπεδα της ΕΕ. • Επίσης ο δείκτης εξάρτησης της Περιφέρειας το 2019 είναι μακράν ο υψηλότερος μεταξύ των Περιφερειών της χώρας (66,4 έναντι 57,2 της χώρας), αυξανόμενος την περίοδο 2015-2019 (Eurostat 2020). • Υπάρχει υστέρηση των επιδόσεων της Περιφέρειας στην αγορά εργασίας σε σχέση με αυτές σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ΕΕ-28. Η Ήπειρος απέχει σημαντικά από τον στόχο της απασχόλησης που έχει τεθεί στο ΕΠΜ για το 2020 (70%). Το ποσοστό ανεργίας ακολουθώντας τις εθνικές τάσεις παραμένει υψηλό συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (σε 16,4% έναντι του ευρωπαϊκού μ.ο. 6,7%, έτος 2019). • Χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας είναι η μακροχρόνια ανεργία, η ανεργία των γυναικών και των νέων, η ύπαρξη μειωμένης απασχόλησης και σημαντικού ποσοστού νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (NEETS). (18,2% του πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών, τιμή η οποία υπερβαίνει τον μ.ο. σε επίπεδο χώρας (14,1%), και σε επίπεδο ΕΕ-28 (10,5%)).

- εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κλπ).
- ο Ρομά (επιδότηση ενοικίου για τη στέγαση οικογενειών Ρομά, Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης, δημιουργία Παραρτημάτων Ρομά στα Κέντρα Κοινότητας κλπ.)
  - ο Άποροι: αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων (στο πλαίσιο του ΤΕΒΑ)
- Οι **σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα της υγείας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020 στην Ήπειρο** όπως:
    - ο η λειτουργία Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)
    - ο η ανάπτυξη δράσεων για την ψυχική υγεία καθώς και για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων,
    - ο η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός υποδομών και εξοπλισμού νοσοκομειακών μονάδων
    - ο η προμήθεια νέων ασθενοφόρων οχημάτων, καθώς και ειδικών οχημάτων (minibus) για την λειτουργία των ΚΔΗΦ.
  - Καταγράφονται έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες στην αγορά εργασίας, με την Π.Ε. Άρτας να εμφανίζει σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό ανεργίας
  - **Χαμηλή κουλτούρα δια βίου μάθησης σε σχέση τόσο με τον εθνικό όσο και με τον Ευρωπαϊκό Μέσο όρο.** Η συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση είναι χαμηλή, το 2018 το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που συμμετείχαν στην εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ήπειρο ανήλθε σε 2% και ήταν κάτω του αντίστοιχου ποσοστού τόσο σε επίπεδο χώρας (4,5%), όσο και σε επίπεδο ΕΥ28 (11,1%). Επίσης ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός έχει συγκριτικά χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) ο οποίος ανέρχεται στο 23,2% του συνολικού οικονομικά ενεργού πληθυσμού (έναντι 19,3% της χώρας και 17,4% της ΕΕ27).
  - Η συμμετοχή των Ρομά στον συνολικό πληθυσμό αν και είναι ως μικρή, εντούτοις τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ομάδας του πληθυσμού την καθιστούν ως ομάδα χρήζουσας υποστήριξης.
  - **Κατά την ΠΠ 2014-2020** παρατηρήθηκε σε επίπεδο χώρας (και κατ'επέκταση και Περιφερειών) **περιορισμένος αριθμός παρεμβάσεων** σε κάποιες ιδιαίτερες ομάδες όπως:
    - ο Τα **άτομα με αναπηρία**, για τα οποία δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα η απαιτούμενη πρόοδος σε θέματα όπως προώθηση στην απασχόληση, κατάρτιση/ βελτίωση δεξιοτήτων κλπ..
    - ο Τα **παιδιά** και ειδικότερα όσα υφίστανται διακρίσεις, κακοποίηση/ βία, κινδυνεύουν από φτώχεια, κοινωνικό αποκλεισμό, κλπ.. Οι περισσότερες παρεμβάσεις που υλοποιούνται αφορούν δράσεις φροντίδας παιδιών ΑμεΑ ή έχουν ως έμμεσα ωφέλιμη την εν λόγω ομάδα (πχ. δράσεις εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής).
    - ο Τα **άτομα της τρίτης ηλικίας**, που αποτελούν μια κοινωνική ομάδα που χρήζει ιδιαίτερης στήριξης, όπου οι μέχρι σήμερα παρεμβάσεις αφορούν τη λειτουργία δομών (όπως Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων). Ωστόσο, οι ανάγκες της εν λόγω ομάδας είναι πιο διευρυμένες. Για παράδειγμα αναφέρεται η παροχή ίσων ευκαιριών στη δια βίου μάθηση και στην ψηφιακή κοινωνία για την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους αλλά και την πρόσβαση σε υπηρεσίες. Η ενεργός και υγιής γήρανση αποτελεί πρόκληση.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Αύξηση της διαθεσιμότητας πόρων για την κοινωνική ένταξη σε σχέση με τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Τουλάχιστον το 25 % των εθνικών πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθεί για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027
- Σαφείς Κατευθύνσεις Πολιτικών με βάση τις Ευρωπαϊκές και Εθνικές Στρατηγικές και προγραμματικά κείμενα για την Κοινωνική Ένταξη
- Η **εμπειρία αλλά και τεχνογνωσία που αποκτήθηκε** από δομές/ δυνάμεις της Περιφέρειας στον σχεδιασμό και υλοποίηση παρεμβάσεων για την κατά την ΠΠ 2014-2020 και η **αξιοποίησή τους στη νέα προγραμματική περίοδο.**
- Η **αξιοποίηση του υφιστάμενου δικτύου κοινωνικών δομών** (πχ Κέντρα Κοινότητας κλπ) για την ανάληψη **μέτρων αντιμετώπισης της φτώχειας**, της υλικής στέρησης και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Η ύπαρξη **Εθνικών Στρατηγικών που άπτονται των στόχων κοινωνικής ένταξης και φροντίδας** (όπως η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά κλπ.).
- Η διάθεση **πόρων από την ΕΕ στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027** για την **δράσεις στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας.** Ενδεικτικά αναφέρονται:
  - ο Ενίσχυση της **κοινωνικοοικονομικής ένταξης** περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων.
  - ο Εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων για τις ευπαθείς ομάδες που αφορούν μεταξύ άλλων τη **στέγαση και την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες**
  - ο Προώθηση της **κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού**, συμπεριλαμβανομένων των **απόρων και των παιδιών.**
  - ο Επενδύσεις σε υποδομές φροντίδας **ατόμων με αναπηρία.**
  - ο Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε **ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες.**
  - ο **Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης** με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους **απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων.**
- Η **αξιοποίηση της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας «Εγγύηση για τα παιδιά**
- Οι **μακροοικονομικές εξελίξεις** που σχετίζονται με την **υγειονομική κρίση (Covid19)** και ειδικότερα οι **αρνητικές επιπτώσεις που επέφεραν στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό** της Περιφέρειας όπως και σε όλη τη Χώρα (οικονομική ύφεση, αύξηση της ανεργίας, αύξηση των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας κλπ.).
- Η **γήρανση του πληθυσμού** της Περιφέρειας, η οποία **αυξάνει τις ανάγκες φροντίδας και υπηρεσιών υγείας.**
- Η ενδεχόμενη **ανάγκη αύξησης των παθητικών πολιτικών απασχόλησης** (όπως είναι επιδόματα) για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης, θα επιφέρει αρνητικές δημοσιονομικές επιπτώσεις, ενώ δεν διασφαλίζεται η αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων (απώλεια θέσεων εργασίας, αύξηση της ανεργίας κλπ.).
- Παρά το γεγονός ότι έχει βελτιωθεί η ικανότητα του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας σε περιφερειακό επίπεδο για την προστασία από τη φτώχεια και έχει υποστηριχθεί η πρόσβαση ευπαθών ομάδων σε τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες όπως τα Κέντρα Κοινότητας, παραμένουν σημαντικές προκλήσεις ιδίως σε θέματα Υποδομών, αλλά και ολοκληρωμένων μέτρων για συγκεκριμένες ευπαθείς ομάδες (πχ ΑμεΑ, Μετανάστες, Ρομά κλπ)

(Child Guarantee)», για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.

- Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της **Κοινωνικής Οικονομίας στο πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027**, η οποία αποτελεί μια διέξοδο στην ανεργία ειδικά για τις ευπαθείς ομάδες
- Η δυνατότητα αξιοποίησης πρωτοβουλιών **Διεθνών Οργανισμών** για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5. Προσδιορισμός των ομάδων στόχου και κατηγοριοποίηση περιφερειακών αναγκών για την αντιμετώπιση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης

Με βάση την ανάλυση του γενικότερου οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, διαπιστώνεται ότι στην Περιφέρεια Ηπείρου (όπως και σε εθνικό επίπεδο) οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες αποτελούν σημαντικό μερίδιο του πληθυσμού (ιδίως οι πληττόμενοι από την φτώχεια) και αναμένεται να συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν σημαντικά κοινωνικά προβλήματα λόγω και της κρίσης πανδημίας.

Η Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης περιλαμβάνει την ανάπτυξη ενός πλέγματος παρεμβάσεων που θα καλύπτουν τόσο τις παραδοσιακές ομάδες στόχου των προνοιακών πολιτικών (ανάπηροι, ηλικιωμένοι με περιορισμένους πόρους κλπ.), όσο και νέες ομάδες - κατηγορίες προσώπων που απειλούνται με αποκλεισμό (κοινωνικό αποκλεισμό, αποκλεισμό από την αγορά εργασίας κλπ.) ή κινδυνεύουν από την φτώχεια.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, αναδεικνύονται συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου οι οποίες χρήζουν υποστήριξης, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικότερα, οι ομάδες αυτές προκύπτουν συνδυαστικά :

- Από την ανάλυση βασικών στατιστικών δεδομένων της Περιφέρειας (δημογραφικά, κοινωνικό οικονομικά, κλπ) ως προς την διαστρωμάτωση του πληθυσμού σε επιμέρους κοινωνικές ομάδες (ΕΛΣΤΑΤ)
- Από την ανάλυση των στοιχείων του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Ηπείρου (δικαιούχοι επιδομάτων, ωφελούμενων δομών της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 κλπ.)
- Από τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις εντός των οποίων διαμορφώνεται η παρούσα στρατηγική (με έμφαση στις κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας)
- Τις προτεραιότητες που τίθενται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Στο πλαίσιο αυτό οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες που χρήζουν στήριξης ως ομάδες υψηλής προτεραιότητας της ΠΕΣΚΕ Ηπείρου για την περίοδο 2021-2027 τίθενται οι εξής:

- Άτομα και νοικοκυριά που πλήττονται ή κινδυνεύουν από φτώχεια και που βιώνουν σοβαρή υστέρηση σε υλικά αγαθά. Με βάση τα στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ το 2019 το ποσοστό του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου που ζει με κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 27,6% του πληθυσμού –τιμή πολύ υψηλή, ενώ το 17,4% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου ήταν σε κίνδυνο φτώχειας. Αντίστοιχα η Ήπειρος αποτελεί τη δεύτερη Περιφέρεια μετά την Ανατολική Μακεδονία - Θράκη με το χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ. Η συγκεκριμένη ομάδα στόχος αποτελεί σε μεγάλο βαθμό ωφελούμενους/δυσνητικούς ωφελούμενους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, ωστόσο οι απαιτήσεις ενίσχυσής τους είναι διευρυμένες όπως και στην περίπτωση των ανασφάλιστων ατόμων οι οποίοι χρήζουν στήριξης σε

επίπεδο πρόσβασης τους σε βασικές υπηρεσίες υγείας, κοινωνικής μέριμνας και στέγασης (με έμφαση στους αστέγους)

- Οι άνεργοι, ιδιαίτερα οι μακροχρόνια άνεργοι, οι νέοι άνεργοι, οι γυναίκες και οι άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα. Με βάση τα στοιχεία προκύπτει ότι οι συγκεκριμένες ομάδες στόχοι αποτελούν σημαντικό πληθυσμό, καθώς το ποσοστό ανεργίας στην Ήπειρο είναι υψηλό συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (σε 16,4% έναντι του ευρωπαϊκού μ.ο. 6,7%, έτος 2019), με υψηλή μακροχρόνια ανεργία, ανεργία των γυναικών και των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (NEETS), (18,2% του πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών, τιμή η οποία υπερβαίνει τον μ.ο. σε επίπεδο χώρας (14,1%), και σε επίπεδο ΕΕ-28 (10,5%)). Στο πλαίσιο των πολιτικών ένταξης της Περιφέρειας Ηπείρου, έμφαση και προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε οικογένειες χωρίς κανένα εργαζόμενο, που αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα.
- Τα παιδιά 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού, ικανοποιώντας την αρχή της διάχυσης της διάστασης του παιδιού (child mainstreaming) και λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της Πρωτοβουλίας «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί». Η παιδική φτώχεια σε εθνικό επίπεδο υπερβαίνει το 20% του πληθυσμού των παιδιών (21,4% βάση ΕΛΣΤΑΤ 2019) και αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο, στο οποίο πέραν των γενικών παρεμβάσεων αντιμετώπισης της φτώχειας σε επίπεδο οικογένειας (Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, Δομές αντιμετώπισης Φτώχειας κλπ), δεν έχουν υλοποιηθεί σε εκτεταμένο βαθμό στοχευμένες παρεμβάσεις, σε συνδυασμό με αύξηση της πρόσβασης των παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας στην εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος επίσης απαιτείται να σχεδιαστούν μέτρα και για τους εγκαταλειμμένους από τις οικογένειές τους πρώην ανήλικους οι οποίοι συμπληρώνουν το 18 έτος της ηλικίας, διαβιούσαν σε κοινωνικά ιδρύματα και λόγω της ενηλικίωσης τους πρέπει να τα εγκαταλείψουν και να ενσωματωθούν στο κοινωνικό σύνολο και την αγορά εργασίας.
- Οι ΡΟΜΑ οι οποίοι αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό. Ο πληθυσμός τους στην Περιφέρεια Ηπείρου ανέρχεται σε περίπου 1.800 άτομα, (περί το 0,53%) οι οποίοι διαβιούν σε οικισμούς που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, σε 14 χώρους συγκέντρωσης στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση του προβλήματος στέγασης ιδίως για τους Ρομά που διαμένουν σε καταυλισμούς τύπου Ι και ΙΙ. Αποδεικνύεται από την μέχρι τώρα εφαρμογή σχετικών δράσεων στα ΠΕΠ 2014-2020, ότι αυτό αποτελεί έναν σύνθετο και απαιτητικό ως προς την επίτευξη στόχο. Επίσης, λόγω και των προβλημάτων που σχετίζονται με την επιδημία (Covid19) αλλά και για λόγους κοινωνικής ισότητας, δημόσιας υγείας, στην εν λόγω ομάδα πρέπει να εστιασθούν δράσεις βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης με την δημιουργία δομών/ εγκαταστάσεων ατομικής υγιεινής, όπως δημόσιων λουτρών και χώρων για τον καθαρισμό ιματισμού και εν γένει συναφών παρεμβάσεων που σχετίζονται με την Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης και τη στέγαση οικογενειών (επιδότηση ενοικίου Ρομά) στις περιοχές που υπάρχει χωρική συγκέντρωση (όπως Άρτα και Πρέβεζα). Παράλληλα απαιτείται να αναπτυχθούν ενέργειες συμβουλευτικής και προώθησης στην απασχόληση και επιχειρηματικότητα. Επίσης πρέπει να αναληφθούν στοχευμένες δράσεις κοινωνικής ένταξης Ρομά με έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά.

- Τα Άτομα με Αναπηρία, αποτελούν ομάδα που χρήζει ιδιαίτερης στήριξης συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών ΑμεΑ (λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της Πρωτοβουλίας «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί»). Η συγκεκριμένη ομάδα στόχος αντιμετωπίζει πολυσχιδείς ανάγκες με έμφαση στις ανάγκες βελτίωσης της ποιότητας ζωής, την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, την αποϊδρυματοποίηση και τη βελτίωση των όρων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης. Επίσης για την συγκεκριμένη ομάδα δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα η απαιτούμενη πρόοδος, ιδίως σε θέματα ενίσχυσης της απασχόλησης και η χαμηλή αποτελεσματικότητα στον συγκεκριμένο τομέα επιτείνεται από την υγειονομική κρίση (covid19), όπου η οικονομία δεν θα προσφέρει βραχυπρόθεσμα τις απαιτούμενες ευκαιρίες απασχόλησης.
- Οι Ηλικιωμένοι αποτελούν πολυπληθή κοινωνική ομάδα (18,2% του πληθυσμού) στην Περιφέρεια Ηπείρου για την οποία απαιτείται να αυξηθεί ο σχεδιασμός δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα, η πρόσβαση σε υπηρεσίες (κοινωνικές, υγείας, φροντίδας), όπως και να ληφθούν μέτρα για την ενεργό και υγιή γήρανση. Η συγκεκριμένη ομάδα χρήζει ιδιαίτερης στήριξης και η ανάγκη αυτή θα ενταθεί τα επόμενα έτη, καθώς στην Περιφέρεια εντοπίζονται και ενδοπεριφερειακές ανισότητες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, είτε λόγω κοινωνικοοικονομικών, είτε λόγω γεωγραφικών χαρακτηριστικών (όπως πχ η ύπαρξη σημαντικού αριθμού ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών με μειωμένη πρόσβαση των κατοίκων τους σε υπηρεσίες υγείας). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε Ηλικιωμένους άνω των 65 ετών που δεν λαμβάνουν συντάξεις ή προνοιακά επιδόματα με ατομικό ή οικογενειακό ετήσιο εισόδημα κάτω από το εγγυημένο όριο συντήρησης
- Μονογονεϊκές οικογένειες – Γυναίκες αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών. Η συγκεκριμένη ομάδα στόχος αποτελεί πεδίο εφαρμογής πολιτικών τόσο ως προς την υποστήριξη εναρμόνισης προσωπικής και επαγγελματικής ζωής και την ένταξη στην αγορά εργασίας, όσο και ως προς την ανάπτυξη ποιοτικών υπηρεσιών παιδικής μέριμνας
- Οι Μετανάστες-ΥΤΧ (9.745 άτομα με βάση του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής –Απρίλιος 2018). Βάσει και των στοιχείων ωφελουμένων από τα Κέντρα Κοινότητας στην Περιφέρεια, καταδεικνύεται ότι αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα κοινωνικής ένταξης. Με βάση τα στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ, οι Υπήκοοι Τρίτων Χωρών επίσης ως προς το επίπεδο διαβίωσης, βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση. Το 2017 σχεδόν ένας στους δύο μετανάστες (43,1%) των γεννημένων σε τρίτες χώρες αντιμετώπιζε κίνδυνο φτώχειας, έναντι 17,4% για τους γηγενείς Έλληνες, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ28 για τους γεννημένους σε τρίτες χώρες (30,8%). Για την συγκεκριμένη ομάδα στόχο απαιτείται να εντατικοποιηθούν οι δράσεις κοινωνικής ένταξης σύμφωνα με το «*Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027 της ΕΕ COM(24.11.2020) 758*».
- Εξαρτημένα/ απεξαρτημένα άτομα. Η συγκεκριμένη ομάδα στόχος αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα κοινωνικής ένταξης που απαιτούν ολιστική και επιστημονική προσέγγιση ως προς την διαδικασία επανεργεγοποίησης τους στο κοινωνικό σύνολο, μέσω κατάλληλων δομών και παρεμβάσεων που θα εστιάζουν και στην αύξηση της πρόσβασης τους σε δράσεις ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης.

Επιπρόσθετα, σε ότι αφορά τις ανάγκες σε Περιφερειακό επίπεδο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, προσδιορίζονται από τις εξελίξεις στο ευρύτερο περιβάλλον (με έμφαση στις επιπτώσεις πανδημίας), τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και κατευθύνσεις, αλλά και τις ανάγκες του πληθυσμού της Περιφέρειας (λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κοινωνική δραστηριότητα στην Περιφέρεια). Επίσης, λαμβάνεται υπόψη και η άποψη φορέων της Περιφέρειας που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, όπως καταγράφηκε στο πλαίσιο διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας Στρατηγικής (περισσότερα στοιχεία για το θέμα αυτό παρουσιάζονται στην ενότητα που ακολουθεί).

Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύονται οι ακόλουθες ανάγκες:

- Συνέχιση και επέκταση υφιστάμενων κοινωνικών δράσεων (δομών και υπηρεσιών), όπως Κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, Βοήθεια στο Σπίτι, βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, κλπ..
- Στήριξη της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων αλλά και προώθηση στην απασχόληση.
- Στήριξη των παιδιών λαμβάνοντας υπόψη και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας «Εγγύηση για το παιδί».
- Ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας ζωής των ΑμεΑ με έμφαση στην αποϊδρυματοποίηση, αλλά και στην συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα & στην αγορά εργασίας.
- Δυνατότητα πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας με έμφαση στους οικονομικά ασθενέστερους, στους ηλικιωμένους, σε όσους διαβιών σε απομακρυσμένες περιοχές.
- Αντιμετώπιση του θέματος της στέγασης για επιμέρους ομάδες πληθυσμού (άστεγοι, Ρομά κλπ.)
- Ενίσχυση/ ενδυνάμωση των δομών/ υπηρεσιών φροντίδας για ευπαθείς ομάδες (όπως ΑμεΑ, Ηλικιωμένοι, Παιδιά κλπ.).
- Προώθηση της διά βίου μάθησης για όλους τους πολίτες με έμφαση στις ευπαθείς ομάδες – Εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.

6. Περιγραφή της διαδικασίας διαβούλευσης

Στη διαδικασία σύνταξης της Α φάσης σχεδιασμού της Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης συμμετείχαν φορείς (δημόσιοι και ιδιωτικοί με δραστηριότητα στα πεδία της κοινωνικής ένταξης) όπως παρατίθενται ακολούθως, είτε με τη συμβολή τους στη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών, είτε με τη συμμετοχή τους στην καταγραφή αναγκών, απόψεων και προτάσεων, οι οποίες και ενσωματώθηκαν, στην πλειοψηφία τους, στο παρόν κείμενο της ΠΕΣΚΕ.

Ειδικότερα, η διαδικασία διαβούλευσης διενεργήθηκε υπό την εποπτεία της **Δ/σης Κοινωνικής Μέρимνας της Περιφέρειας Ηπείρου**, την οποία ο Ανάδοχος ευχαριστεί για την συμβολή της, καθώς διακίνησε σχετικό έντυπο καταγραφής απόψεων από τους Δήμους της Περιφέρειας Ηπείρου και τους Ιδιωτικούς φορείς Κοινωνικής Φροντίδας.

Η διαδικασία αυτή επιλέχθηκε προκειμένου ώστε να υπάρξει ουσιαστικό όφελος με την έννοια της συλλογής και αξιοποίησης των προτάσεων από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους φορείς μέσω και της ευαισθητοποίησης τους στο θέμα της διάγνωσης αναγκών για νέες ή συνεχιζόμενες δράσεις κοινωνικής ένταξης.

Η διαδικασία περιλάμβανε τέσσερις διακριτές φάσεις.

Α' Φάση: Σχεδιασμός Εντύπου Καταγραφής Απόψεων και συμπλήρωση Λίστας Φορέων προς επικοινωνία

Γενικότερα, στόχο της διαβούλευσης αποτέλεσε η συλλογή και σύνθεση προτάσεων για την ενίσχυση της διαδικασίας διαμόρφωσης και της λήψης αποφάσεων αναφορικά με τη μελλοντική εφαρμογή δράσεων κοινωνικής ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου. Ειδικότερα, στην παρούσα περίπτωση η διαβούλευση σκοπό είχε την άντληση βασικών πληροφοριών από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους για την αναγκαιότητα συγκεκριμένων δράσεων ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης. Η πρώτη φάση περιλάμβανε:

- Σχεδιασμός εντύπου καταγραφής απόψεων
- Επιλογή των Αποδεκτών
- Αποτύπωση των φορέων

Β' Φάση: Διεξαγωγή της Διαβούλευσης

Περιλάμβανε την αποστολή των εντύπων καταγραφής απόψεων στους Φορείς. Η Διαβούλευση πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της αποστολής εντύπου καταγραφής απόψεων και τη συμπλήρωσή του από τους φορείς.

Η διακίνηση του εντύπου έγινε κατά το χρονικό διάστημα από 15 Φεβρουαρίου έως 20 Μαρτίου. Στην έρευνα διαβούλευσης ανταποκρίθηκαν 6 Δήμοι και 8 φορείς φροντίδας.

Γ' Φάση: Έλεγχος των Δεδομένων

Μετά τη συλλογή των απαντηθέντων εντύπων, απεστάλησαν στοιχεία **από την Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Ηπείρου** στον Ανάδοχο ο οποίος ενσωμάτωσε τις προτάσεις στο πλαίσιο της Α φάσης σχεδιασμού της Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης. Τα στοιχεία παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα.

Δ' Φάση: Εξαγωγή συμπερασμάτων από τις προτάσεις των φορέων

Οι βασικές προτάσεις των προαναφερθέντων φορέων ανά τομέα συστηματοποιήθηκαν στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 13: Συστηματοποίηση προτάσεων διαβούλευσης

Τομέας	Προτάσεις
Κοινωνική Προστασία και Υγείας	<ul style="list-style-type: none"> • Συνέχιση λειτουργίας των υφιστάμενων κοινωνικών δομών (κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, Βοήθεια στο Σπίτι) • Ενίσχυση των υφιστάμενων κοινωνικών δομών με επιπλέον προσωπικό • Υλοποίηση προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής • Ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας και τηλεφροντίδας για τις δομές των Βοήθεια στο Σπίτι, των ΚΑΠΗ και των ΚΗΦΗ • Δημιουργία Κέντρου Προστασίας Οικογένειας και Παιδιού • Ενίσχυση του θεσμού των ΚΕΠ Υγείας • Ενίσχυση των κατά τόπους Κέντρων Υγείας με τον απαραίτητο εξοπλισμό και προσωπικό • Εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας • Δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων για ειδικές ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (κέντρα ALZHEIMER ημέρας, Κέντρα φροντίδας κακοποιημένων παιδιών, κέντρα ημέρας για παιδιά με αυτισμό, Στέγη υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑΜΕΑ, για άτομα με αυτισμό, κλπ.) • Δημιουργία διαδημοτικών παιδικών κατασκηνώσεων • Αύξηση του αριθμού των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, των ΚΔΑΠ και των ΚΔΑΠ ΜΕΑ. • Κατασκευή και λειτουργία κατασκηνώσεων για ΑΜΕΑ • Δημιουργία πρότυπου αθλητικού κέντρου με δραστηριότητες προσαρμοσμένες για ΑΜΕΑ • Εκτεταμένο Πρόγραμμα «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ» με επιπρόσθετες υπηρεσίες για πολίτες με βαριές αναπηρίες • Επιδότηση μετακίνησης ή εξασφάλιση οχήματος για Α.με.Α που διαβιούν εκτός πόλεως με σκοπό τη μετακίνησή τους σε κέντρα αποθεραπείας, αποκατάστασης και διημέρευσης
Απασχόληση	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο μέσω προγραμμάτων Κοινωφελούς εργασίας • Συλλογικές δράσεις για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας • Διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων μέσω επιδότησης της εργασίας και της παροχής κινήτρων απασχόλησης

Τομέας	Προτάσεις
	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Δημιουργία Κοινωνικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση	<ul style="list-style-type: none"> Συνέχιση και διεύρυνση του θεσμού της δια βίου μάθησης, παρέχοντας ως κίνητρο τη μοριοδότηση και τη δυνητική πρακτική άσκηση Προσαρμογή των Θεματικών Ενοτήτων των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης ώστε να δοθεί έμφαση στις ανάγκες των δήμων (προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, πρώτες βοήθειες, ξένες γλώσσες, ψηφιακή ικανότητα για ηλεκτρονικές συναλλαγές, κοινωνικές ικανότητες, επιχειρηματικότητα, κλπ) Εκπαίδευση στην ελληνική γλώσσα των μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο Συνεργασία και από κοινού υλοποίηση προγραμμάτων μεταξύ δήμων και φορέων όπως Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια, κλπ.

7. Προτεινόμενη στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης

7.1 Γενικό πλαίσιο

Η Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Ηπείρου αποσκοπεί στο να αποτελέσει ένα συνεκτικό πλαίσιο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση και καταπολέμηση της φτώχειας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων που αντιμετωπίζουν προβλήματα διαβίωσης και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Το ευρύτερο περιβάλλον εντός του οποίου διαμορφώνεται η εν λόγω Στρατηγική περιλαμβάνει:

- Τις Ευρωπαϊκές Στρατηγικές και Προτεραιότητες για την Κοινωνική Ένταξη και Προστασία (Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία «Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee) κλπ»
- Τις Εθνικές Στρατηγικές που διαμορφώνονται για την προστασία επιμέρους ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (παιδιά, Ρομά, ΑμεΑ κλπ.), καθώς και για την κοινωνική ένταξη και αντιμετώπιση της φτώχειας, στις οποίες επίσης, η Περιφερειακή Στρατηγική θα πρέπει να συμβάλλει (Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση (2020), Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, περιόδου 2021-2027 κλπ)
- Τα προγραμματικά κείμενα – Σχέδια κανονισμών (πχ Κανονισμός ΕΚΤ+) σχεδιασμό της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027 και τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες σε επίπεδο ΕΕ στις οποίες θα πρέπει να ανταποκριθεί, δεδομένου ότι οι πόροι της ΕΕ θα αποτελέσουν βασικό χρηματοδοτικό πυλώνα της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης
- Το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον όπως διαμορφώνεται μετά την εμφάνιση εντός του 2020 της πανδημίας (νόσος Covid-19) και των αρνητικών επιπτώσεων που επέφερε.
- Τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Περιφέρεια με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της (είναι μια από τις πλέον αραιοκατοικημένες Περιφέρειες, έχει μειωθεί ο πληθυσμός της με το πέρασμα των ετών, αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πληθυσμιακής γήρανσης) αλλά και τις ανάγκες του πληθυσμού της (δυσκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, υψηλός κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού).

Η περίοδος εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής είναι το διάστημα 2021-2027, δεδομένου ότι βασικές πηγές χρηματοδότησης αφορούν την περίοδο 2021-2027 σε συνέχεια της περιόδου 2014-2020 και κατ' επέκταση η χρονική διάρκεια της Στρατηγικής ταυτίζεται με την εν λόγω χρονική περίοδο.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν προσδιορίζεται η στόχευση της Περιφερειακής Στρατηγικής και αποτυπώνονται οι δυνητικές πηγές χρηματοδότησής της.

7.2 Προτεραιότητες και Στόχοι Περιφερειακής Στρατηγικής

Η Περιφέρεια Ηπείρου θέτει ως **κύριες προτεραιότητες** στο πλαίσιο της Στρατηγικής της για την κοινωνική ένταξη τις κάτωθι:

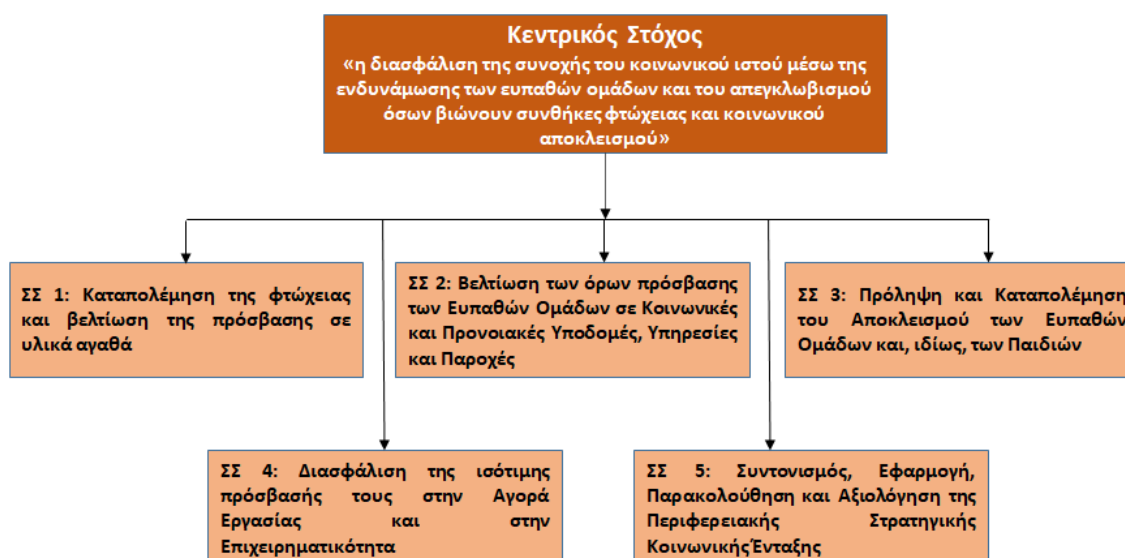
- 👍 Να συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός «δικτύου κοινωνικής ασφάλειας» (social safety net) κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, που περιλαμβάνει δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες (ιδίως υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, μακροχρόνιας φροντίδας, κοινωνικής μέριμνας, στέγασης, εκπαίδευσης)
- 👍 Να συμβάλλει στην άμβλυνση της ανισοκατανομής ευκαιριών και δυνατοτήτων πρόσβασης σε κοινωνικές και προνοιακές υπηρεσίες και παροχές, καθώς και στην αγορά εργασίας.
- 👍 Να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και σημαντικών προτεραιοτήτων πολιτικής όπως η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, η οποία σε εθνικό επίπεδο υπερβαίνει το 20% του πληθυσμού των παιδιών (21,4% βάση ΕΛΣΤΑΤ 2019)
- 👍 Να αντιμετωπίσει τις συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στις Ευπαθείς Ομάδες με έμφαση στα ΑμεΑ, στα Πολύτεκνα και Μονογονεϊκά Νοικοκυριά και, γενικά, στα νοικοκυριά με ανήλικα Παιδιά που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή/και υπόκεινται σε κίνδυνο φτώχειας.
- 👍 Να ενεργοποιήσει τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που κινδυνεύουν από αποκλεισμό και να τις προωθήσει στην κοινωνική ένταξη και στην απασχόληση.
- 👍 Να διασφαλίσει την προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της ενεργητικής ένταξης των δυνητικά ωφελουμένων, με κατάλληλες παρεμβάσεις ενημέρωσης, ενδυνάμωσης και ψυχοκοινωνικής στήριξης.
- 👍 Να απομειώσει τις παθητικές πολιτικές υποστήριξης και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των Ενεργητικών Πολιτικών για τις Ευπαθείς Ομάδες, με έμφαση στους νέους, τις γυναίκες και στους μακροχρόνια ανέργους, προκειμένου να επιτευχθεί σταδιακή «απεξάρτηση» των εξυπηρετούμενων από τις δημόσιες παροχές και αποκατάσταση της αυτοδυναμίας των και του αυτοσεβασμού
- 👍 Να κινητοποιήσει τη συμμετοχή και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων της Περιφέρειας (δημόσιοι και δημοτικοί φορείς και υπηρεσίες, κοινωνικοί εταίροι, κοινωνία των πολιτών, ιδιωτικός τομέας), καθώς και την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων (είτε σε επίπεδο υλικών, είτε σε ανθρώπινο δυναμικό).
- 👍 Να συμβάλλει στη συστηματοποίηση του συντονισμού της Στρατηγικής, την παρακολούθηση της εφαρμογής της, την αξιολόγηση και την αντίστοιχη προσαρμογή και επικαιροποίησή της, τη βελτίωση των ικανοτήτων των Φορέων και των επιστημονικών στελεχών τους, καθώς και να επιτευχθεί διασφάλιση των απαιτούμενων συνεργιών της Περιφερειακής με την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.

Κεντρικός Στόχος της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη της Περιφέρειας Ηπείρου είναι «η **διασφάλιση της συνοχής του κοινωνικού ιστού μέσω της**

ενδυνάμωσης των ευπαθών ομάδων και του απεγκλωβισμού όσων βιώνουν συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού».

Ο Κεντρικός Στόχος εξειδικεύεται στους κάτωθι επιμέρους Στρατηγικούς Στόχους (ΣΣ):

- ΣΣ 1: Καταπολέμηση της φτώχειας και βελτίωση της πρόσβασης σε υλικά αγαθά
- ΣΣ 2: Βελτίωση των όρων πρόσβασης των Ευπαθών Ομάδων σε Κοινωνικές και Προνοιακές Υποδομές, Υπηρεσίες και Παροχές
- ΣΣ 3: Πρόληψη και Καταπολέμηση του Αποκλεισμού των Ευπαθών Ομάδων και, ιδίως, των Παιδιών
- ΣΣ 4: Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασής τους στην Αγορά Εργασίας και στην Επιχειρηματικότητα
- ΣΣ 5: Συντονισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης

Σχήμα 5: Στρατηγικός Σχεδιασμός Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης Ηπείρου

Οι Στρατηγικοί Στόχοι θα επιτευχθούν μέσα από συγκεκριμένα μέτρα/ παρεμβάσεις που θα οριστικοποιηθούν / εμπλουτιστούν στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης της ΠΕΣΚΕ. Συνοπτικά περιλαμβάνουν:

- Μέτρα για την εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
- Μέτρα για μείωση της ανεργίας και βελτίωση των συνθηκών ένταξης και παραμονής στην αγορά εργασίας
- Μέτρα για την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας καθώς και σε κοινωνικές υπηρεσίες
- Ειδικές δράσεις για ομάδες του πληθυσμού που είναι πιο ευάλωτες όπως παιδιά, ΑμεΑ, Ρομά, ηλικιωμένοι, άτομα που πλήττονται ή απειλούνται από φτώχεια, κλπ.
- Μέτρα για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των τοπικών συστημάτων κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας.

Για την επίτευξη των στόχων της νέας ΠΕΣΚΕ απαιτείται κινητοποίηση και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων της Περιφέρειας όπως Δήμοι, δημόσιοι και δημοτικοί φορείς και υπηρεσίες, κοινωνικοί εταίροι, κοινωνία των πολιτών, ιδιωτικός τομέας, η Εκκλησία.

Τέλος στον πίνακα που ακολουθεί γίνεται μια συσχέτιση των Στρατηγικών Στόχων της ΠΕΣΚΕ Ηπείρου με Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές και Θεσμούς για την Κοινωνική Ένταξη.

Πίνακας 14: Συσχέτιση Στρατηγικών Στόχων ΠΕΣΚΕ Ηπείρου με Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές και Θεσμούς για την Κοινωνική Ένταξη

A/A	Στρατηγικοί Στόχοι	Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές και Θεσμούς για την Κοινωνική Ένταξη
ΣΣ 1:	Καταπολέμηση της φτώχειας και βελτίωση της πρόσβασης σε υλικά αγαθά	<ul style="list-style-type: none"> • Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων²⁷ (ΕΠΚΔ) /Ελάχιστο εισόδημα: Κάθε άτομο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής • Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, Περιόδου 2021-2027 Άξονας: «Καταπολέμηση της φτώχειας» • Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα Νόμος 4659/2020 • Επισιτιστική βοήθεια/υλική συνδρομή σε φτωχές οικογένειες και ωφελούμενους(Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους)
ΣΣ 2:	Βελτίωση των όρων πρόσβασης των Ευπαθών Ομάδων σε Κοινωνικές και Προνοιακές Υποδομές, Υπηρεσίες και Παροχές	<ul style="list-style-type: none"> • Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) / Κοινωνική προστασία: Κάθε άτομο έχει δικαίωμα σε επαρκή κοινωνική προστασία. • Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη ΠΥΛΩΝΑΣ 2: «Πρόσβαση σε υπηρεσίες» • Κέντρα Κοινότητας ν. 4368 (ΦΕΚ 21 Α'/21.02.2016) • Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία • Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση (2020) • Εθνικό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Ένταξης και Αποκατάστασης για άτομα με σοβαρά Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα (ΕΠΨΕΑΨΥΠ), • Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, περιόδου 2021-2027
ΣΣ 3:	Πρόληψη και Καταπολέμηση του Αποκλεισμού των Ευπαθών Ομάδων και, ιδίως, των Παιδιών	<ul style="list-style-type: none"> • Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) /Φροντίδα και στήριξη των παιδιών: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε προστασία τους από τη φτώχεια και σε ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών. • Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία «Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee)»: κάθε παιδί στην Ευρώπη που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού να έχει πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, παιδικής φροντίδας, στέγασης

²⁷ Πηγή: ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_el).

A/A	Στρατηγικοί Στόχοι	Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές και Θεσμούς για την Κοινωνική Ένταξη
		και επαρκούς σίτισης, <ul style="list-style-type: none"> Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΣΣ 4:	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασής τους στην Αγορά Εργασίας και στην Επιχειρηματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ)/ΠΥΛΩΝΑΣ 3: «Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς» New European Skills Agenda –Ευρωπαϊκή Επιτροπή Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών απασχόλησης/Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Εθνικό Σχέδιο Δράσης «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα»/ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων/ Νόμος 4430/2016 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
ΣΣ 5:	Συντονισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης	<ul style="list-style-type: none"> Ευρωπαϊκός πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (Ν. 4445/2016),

7.3 Πηγές χρηματοδότησης

Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης της Περιφερειακής Στρατηγικής έχουν ως ακολούθως:

- Ο Κρατικός Προϋπολογισμός
- Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι σε επίπεδο ΟΤΑ
- Πόροι από τα Ταμεία της ΕΕ κυρίως στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021—2027 (ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης κλπ.)
- Πόροι από ειδικά Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF)
- Πόροι στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ)
- Ιδιωτικοί πόροι

Τέλος σημειώνεται ότι βασική πηγή χρηματοδότησης για την επίτευξη των στόχων της Περιφερειακής Στρατηγικής θα αποτελέσει το Πρόγραμμα Ήπειρος 2021-2027 και πιο συγκεκριμένα ο Στόχος Πολιτικής 4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», ο οποίος προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ. Οι συνολικοί πόροι που προβλέπεται να διατεθούν για το σκοπό αυτό ανέρχονται σε 155εκ.€ συνολική δημόσια δαπάνη, με το 66% των πόρων να συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**

+30 210 9769560

www.eeogroup.gr

+30 210 9705762

info@eeogroup.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά
και Επενδυτικά Ταμεία

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

